

Villkor för organisationer med social inriktning

Civila samhällets villkor 2015 med fokus på flyktingmottagande

Förord

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) arbetar på flera sätt för att förbättra kunskapen om det civila samhällets villkor och dess relationer till offentliga och privata aktörer. Våra årliga uppföljningar av det civila samhällets villkor har de senaste fyra åren skett genom enkätundersökningar riktade till det civila samhällets organisationer. Denna typ av uppföljningar ger en övergripande och sammanfattande bild av villkoren för olika organisationer inom det civila samhället. Resultaten bildar även en utgångspunkt för fortsatta diskussioner om hur civilsamhällets villkor kan förbättras.

Under våren 2016 har vi undersökt villkoren för organisationer med social inriktning och då jämfört villkoren utifrån om verksamheten under 2015 riktat sig till asylsökande och nyanlända eller inte. Det civila samhället har en viktig roll i mottagandet av asylsökande och i arbetet med nyanlända, och utifrån det stora antalet asylsökande under hösten 2015 är det av största intresse att belysa deras villkor. Analysen har genomförts av Julia Grosse på avdelningen för utveckling och analys.

Vi vill tacka deltagarna i vår referensgrupp bestående av företrädare för Partsgemensamt forum, Statistiska centralbyrån (SCB) och Famna för deras värdefulla kommentarer under planering och rapportskrivande. Vi vill även tacka SKOP och SCB som stått för olika delar av det praktiska genomförandet av enkätstudien.

Lena Nyberg, generaldirektör,
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Inledning	6
En politik för det civila samhället och dess uppföljning.....	6
Tidigare undersökningar	6
Civilsamhällets roll som utförare eller servicegivare.....	7
Kapitel 1. Undersökningens upplägg och genomförande.....	9
Urval och svarsfrekvens	9
Benämningar	10
Analysens genomförande och upplägg.....	11
Kapitel 2. Villkor för civilsamhällesaktörer med social inriktning.....	12
Medlemskap och organisering	12
Organisationernas syften.....	13
Ekonomiska förutsättningar, självständighet och oberoende.....	15
Verksamhetsbidrag bland de viktigaste inkomstkällorna.....	15
Verksamhet på uppdrag av offentlig sektor.....	18
Utbrett och stort beroende av offentliga medel.....	19
Få känner sig begränsade av offentliga uppdrag.....	20
Goda ekonomiska förutsättningar	22
Lagar och regler.....	24
Dialog med offentliga aktörer.....	28
Stor kontaktyta mot offentliga bland flyktingorganisationer.....	28
Olika typer av kontakter	28
Bäst samarbetsklimat på kommunal nivå.....	30
Blandad syn på tjänstemännens kunskap	32
Organisationernas förslag för att förbättra deras villkor för mottagandet av nyanlända och asylsökande	34

Kapitel 3. Villkoren kring flyktingmottagande	37
Omfattning	37
Typer av insatser	40
Samverkan	42
Vanligt att samarbeta med andra ideella kring det akuta flyktingmottagandet.....	42
Kommunen viktig samarbetspartner i den långsiktiga verksamheten	43
Syn på villkor	45
Organisationernas villkor jämfört med kommersiella aktörers villkor	45
Mångfald och kvalitet.....	46
 Kapitel 4. Sammanfattning och slutsatser	48
Självständighet och oberoende.....	48
Dialog.....	48
Öppenhet och insyn	49
Långsiktighet.....	49
Mångfald och kvalitet.....	50
Villkoren kring flyktingmottagande.....	51
 Avslutande diskussion	51
Mer än bara röstbärare eller utförare – socialt inriktade civilsamhällesorganisationers många roller	51
Civilsamhället som viktig resurs i arbetet med asylsökande och nyanlända som kräver erkännande och stöd.....	51
Särarten som hinder och möjlighet	53
Mångfald inom organisationerna och i civilsamhället i stort	54
Kunskap om civilsamhällets villkor i offentlig sektor	55
 Referenser	56
 Bilagor	58

Inledning

En politik för det civila samhället och dess uppföljning

Politiken för det civila samhället (prop. 2009/10:55) har funnits i sin nuvarande form sedan 2009 och sedan 2012 fungerar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) som stödmyndighet till regeringen för att förverkliga den.

Det övergripande målet för politikområdet är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras i dialog med det civila samhällets organisationer.

Ett led i arbetet med att genomföra politiken för det civila samhället är att på olika sätt bygga upp och verkställa ett system för regelbunden uppföljning (prop. 2009/10:55). Kunskapsförsörjningen sker på olika sätt och med hjälp av olika aktörer. Vid sidan av MUCF:s uppföljningsuppdrag har Statistiska centralbyrån (SCB) sedan 2010 i uppdrag att ta fram statistik om det civila samhället (regeringsbeslut 2010).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ska enligt sin instruktion årligen följa upp och redovisa villkoren för det civila samhället utifrån de sex principerna (SFS 2015:49) i politiken för det civila samhället:

- självständighet och oberoende
- dialog
- kvalitet
- långsiktighet
- öppenhet och insyn
- mångfald.

Denna uppföljning sker i form av en representativ enkätundersökning som går ut till olika grupper av

organisationer inom det civila samhället. Vi använder oss av ett antal årligen återkommande frågor som därför kan betraktas som indikatorer. I år handlar uppföljningen om villkoren för de organisationer som utmärker sig genom att ha någon form av social inriktning.¹ Detta mot bakgrund av att många människor kommit till Sverige för att söka skydd de senaste åren samtidigt som det civila samhället förväntas spela en viktig roll i mottagandet av dessa människor (regeringens pressmeddelande 2016). Därför har vi i år valt att inom denna grupp särskilt belysa villkoren för de organisationer som haft verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända.

Enligt regleringsbrevet för 2016 (regeringsbeslut 2015) ska MUCF dessutom genomföra en kompletterande fördjupad analys av mottagandet av nyanlända inom ramen för uppföljningen av villkoren för det civila samhället. Årets inriktning bör därför ses som ett led i arbetet med att ge en mer fullständig bild i denna fråga.

Tidigare undersökningar

Innan systemet med indikatorer fanns i sin nuvarande form genomförde Folkbildningsrådet en första uppföljning genom en webbenkät till ett icke-representativt urval av civilsamhällets nationella organisationer (Folkbildningsrådet 2011). Följande års uppföljning genomfördes av *Civilsamhällets organisationer i samverkan* (Civos) på uppdrag av Ungdomsstyrelsen och bestod av en kunskapsgenomgång av civilsamhällets betydelse för välfärd, ekonomi och demokrati samt en lägesbeskrivning av förutsättningar och förändringsbehov utifrån fem organisationers perspektiv (Ungdomsstyrelsen 2012).

Sedan 2012 sker uppföljningen genom enkätundersökningar riktade till slumpmässiga urval av

olika typer av civilsamhällesaktörer. Första året var den riktad till ideella föreningar vars resultat presenterades i rapporten *Dialog, självständighet och långsiktiga förutsättningar – en uppföljning med ideella föreningar i fokus. Civila samhällets villkor 2012* (Ungdomsstyrelsen 2013).

Andra året undersökte vi civilsamhällesorganisationer som bedriver näringsverksamhet. Sådana organisationer kunde vara ideella föreningar, ekonomiska föreningar, stiftelser och vissa typer av aktiebolag. Eftersom svarsfrekvensen var påfallande låg kunde vi inte dra några säkra slutsatser i analysen som överlämnades till regeringen.

Tredje året återvände vi till de ideella föreningarna, men studerade också religiösa civilsamhällesaktörer bestående av Svenska kyrkans organisationer och religiösa föreningar och registrerade trossamfund. I rapporten *Villkor för ideella föreningar och trossamfund. Civila samhällets villkor 2014* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015) konstateras bland annat en viss ökning i andelen ideella föreningar som bedriver verksamhet på uppdrag av den offentliga sektorn och en större andel som uppger att de är beroende av offentliga medel jämfört med situationen 2012.

Civilsamhällets roll som utförare eller servicegivare

I propositionen om politiken för det civila samhället lyfts även det civila samhällets olika samhällsroller fram, framför allt som *röstbärare och opinionsbildare* och som *utförare eller servicegivare* (prop. 2009/10:55). Andra viktiga funktioner som brukar tillskrivas det civila samhället är den som demokratiskola, som en arena för gemenskap och som motvikt till staten och näringslivet (Harding 2012).

Med utförare menas då att organisationen tar emot uppdrag som är finansierade med offentliga medel och som utförs mot full ersättning. Med servicegivare menas att organisationen erbjuder tjänster och service till människor inom eller utanför den egna organisationen utan att organisationen tar emot full ersättning för verksamheten. I den här studien tar vi upp rollerna som utförare och servicegivare gemensamt.

Rollerna som röstbärare och som utförare framställs ibland som varandras motpoler och som ömsesidigt uteslutande varandra. Mekanismen beskrivs som att omfattande uppdrag till det civila samhällets organisationer från den offentliga sektorn med medföljande finansiering kan innebära en risk för ett beroendeförhållande som på sikt kan äventyra organisationernas möjligheter att bevaka sina medlemmars intressen eller på annat sätt verka som kritisk röst gentemot den offentliga maktutövningen. För att undvika detta bör villkoren för civilsamhällesaktörernas möjligheter att inneha båda dessa roller samtidigt bevakas parallellt och som del av samma helhet. Det kan gälla både funktioner hos de enskilda organisationerna och fördelningen mellan olika funktioner bland civilsamhällets aktörer i stort.

Kritiska röster hävdar att det skett en förskjutning mellan dessa roller där andelen primärt serviceproducerande verksamheter samt kultur och rekreation skulle ha ökat i större utsträckning än verksamheter som primärt bedriver påverkansarbete. Detta fenomen har också kallats för *från röst till service*. Underförstått är också att de delar av civilsamhället som inriktar sig på produktion av tjänster inom välfärdsstatens kärnområden har en högre grad av krav och förväntningar på professionalisering på sig, medan verksamhet som fokuserar på ”röst” i högre grad förlitar sig på ideella insatser (Wijkström & Einarsson 2006).

Exakt hur sådana eventuella förändringar kan ha sett ut på senare tid finns det dock inga systematiska undersökningar om och en organisation kan också arbeta med verksamhet som passar in i flera roll-beskrivningar, vilket bland annat den här och tidigare studier också visar (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015, Ungdomsstyrelsen 2013).

Med funktionen demokratiskola eller medborgarskola menas att det civila samhället kan vara en plats där människor lär sig och praktiserar demokratiska färdigheter och värderingar, men även en plats som erbjuder offentliga rum och därmed kan öka medborgarnas handlingsutrymme (Harding 2012, Vogel, Amnå, Munck & Häll 2003).

En annan funktion som civilsamhället kan tänkas ha är att erbjuda gemenskap, antingen som en huvudsaklig anledning till att människor söker sig till föreningslivet och andra sociala nätverk eller som en sidofunktion i organisationer med andra syften. Gemenskapen kan tänkas bidra dels till individernas välbefinnande, dels till den samhälleliga sammanhållningen (Harding 2012). Att se civilsamhället som motvikt till staten och näringslivet följer på många sätt de övriga funktionerna, antingen genom en oppositionsroll (röstbärare) eller som alternativ till offentliga och vinstdrivande aktörer (Harding 2012).

Kapitel 1. Undersökningens upplägg och genomförande

Årets undersökning fokuserar på villkoren för civilsamhällsaktörer med social inriktning och där vissa även utför insatser inom välfärdsområdet. Principen om mångfald har varit svår att belysa med utgångspunkt i de enkäter som vi hittills har använt oss av, bland annat eftersom den till viss del avser ideella organisationer som utförare inom det sociala området. Årets uppföljning kan därför ses som ett steg mot att bättre kunna spegla perspektivet mångfald i bemärkelsen variation av organisationer som genomför insatser inom det sociala området och därmed utövar roller som utförare och servicegivare.

Vidare kan denna studie ses som ett led i att försöka kartlägga de insatser som görs inom det civila samhället och som riktar sig till asylsökande eller nyanlända.

Inom ramen för sitt uppdrag att tillhandahålla statistik om det civila sammanhållet har SCB tagit fram den population som i dagsläget beskriver det civila samhället. Denna civilsamhällets rampopulation² har varit en viktig utgångspunkt innan vi ytterligare snävat in undersökningsgruppen. Ideella organisationer som utför välfärdstjänster ingår ibland även i det så kallade utförrregistret.³

Urval och svarsfrekvens

Enkäter har skickats ut till organisationer som tillhör det civila samhället och som varit ekonomiskt aktiva 2015. Vidare har organisationer valts enligt följande avgränsningar: alla organisationer i utförrregistret som någon kommun eller landsting köpt social omsorg eller flyktingmottagning av 2014.⁴

Den andra populationen är de organisationer i civila samhället som arbetat med ICNPO-verksamheterna *Hälsa* samt *Social trygghet*. Då de båda populationerna slås samman ser vi att det finns 207 organisationer som bara tillhör populationen från utförrregistret, 282 organisationer som tillhör utförrregistret och har ICNPO-verksamheterna *Hälsa* eller *Social trygghet* och att det finns 1 434 organisationer med ICNPO-verksamhet i *Hälsa* och *Social trygghet* men som inte återfinns i utförrregistret.

Undersökningen genomfördes från februari till och med april 2016 genom en postenkät (bilaga 1). Av sekretesskäl har Statistiska centralbyrån stått för adresshantering, medan SKOP har stått för det praktiska genomförandet på uppdrag av MUCF.

Enkäten besvarades av 49 procent bland organisationerna i utförrregistret och av 49 procent bland övriga organisationer (tabell 1.1).

Tabell 1.1. Enkätundersökningen Civila samhällets villkor 2015, urval och svarsfrekvenser

	Population (totalt=brutto)	Netto	Svarande (antal)	Svarsfrekvens (brutto) %	Svarsfrekvens (netto) %
Organisationer i utförrarregistret som huvudsakligen är klassade som flyktingmottagande	18	18	9	50	50
Organisationer i utförrarregistret som huvudsakligen är klassade som annan social omsorg	471	457	225	48	49
Övriga civilsamhällesaktörer inom området hälsa och social trygghet (utöver de som finns i utförrarregistret)	1 434	1 327	650	45	49
	1 923	1 802	884	46	49

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Övertäckningen består främst av organisationer som var registrerade med en inaktuell adress eller var vilande.

Den juridiska form som helt dominerar i den undersökta populationen är ideella föreningar. Andra typer av organisationer är i fallande ordning: övriga stiftelser och fonder; ekonomiska föreningar; övriga aktieföretag; bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar, samfälligheter; registrerade trossamfund.

Benämningar

Vi har valt att beteckna de organisationer vi undersöker för civilsamhällesaktörer med social inriktning. Vidare skiljer vi analytiskt mellan organisationer som uppgav att de i någon grad har haft verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (fråga 15 i enkäten) och de som svarade att de inte bedrivit sådan verksamhet 2015. Således talar vi om

ideella organisationer med (V)erksamhet som riktar sig till (A)sylsökande och (N)yanlända, förkortat VAN-organisationer och ideella organisationer med (V)erksamhet som (I)nte riktar sig till (A)sylsökande och (N)yanlända, förkortat VIAN-organisationer. Indelningen är baserad på organisationernas svar.⁶

Detta behöver dock inte betyda att organisationer som klassats som VIAN aldrig genomför sådan verksamhet, utan enbart att de inte gjorde det 2015. Omvänt handlar det om en bred spännvidd av organisationer som ryms inom benämningen VAN. Vårt material består till 41 procent av VAN-organisationer och till 59 procent av VIAN-organisationer. Synonymt med termen ideella organisationer använder vi även beteckningen *civilsamhällesorganisationer*, *civilsamhällesaktörer* och *ideella aktörer*.

Analysens genomförande och upplägg

I rapportens första del beskriver vi de generella villkoren för ideella organisationer. Med andra ord så innehåller den delen våra indikatorer. Med indikatorer menar vi här de årligen återkommande enkätfrågorna som också kan kopplas till principerna inom politikområdet. Indikatorerna sammanställs i bilaga 2. I bilagan redovisas också vilka indikatorer som vi i analysen har kopplat till respektive princip.

Vi jämför svaren från organisationer med verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VAN) med svaren från ideella organisationer med verksamhet som inte riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VIAN).

Den andra delen handlar om de ideella organisationer som uppgett att de arbetat med insatser för asylsökande eller nyanlända under 2015, och hur de ser på villkoren specifikt för arbetet med dessa målgrupper.

Medan vi i tidigare uppföljningar arbetat med stickprovsurval är årets studie en totalundersökning.⁷ Med det menas att vi har skickat ut enkäter till samtliga organisationer som ingår i vår rampopulation. Dock har inte alla organisationer svarat på våra frågor, vilket innebär en osäkerhet när vi sedan tolkar svaren. För att säkerställa att resultaten i studien inte påverkas av alltför stora avvikelser mellan de organisationer som deltagit i undersökningen och de som avstått har vi viktat uppgifterna. Underlag för viktningen har varit organisationernas storlek i termer av antal anställda och typ av kommun där organisationen är registrerad.

När vi undersöker skillnader mellan olika grupper har vi genomgående i rapporten signifikanstestat de skillnader vi funnit genom att beräkna konfidensintervall på 90 procents säkerhetsnivå. Principen är att konfidensintervallen för de olika värdena inte får överlappa varandra för att vi ska kunna konstatera att det finns säkerställda skillnader. Genom detta förfarande att jämföra konfidensintervall för två olika värden åt gången är vår signifikansprövning

i praktiken strängare än 90-procentsnivån. Vi kan alltså med 90 procents säkerhet utesluta att identifierade skillnader beror på slumpen. Omvänt innebär det att det kan finnas faktiska skillnader mellan olika grupper av svarande organisationer, men att vi inte har tillräckligt många svar för att kunna säkerställa dessa statistiskt.

I texten kommenterar vi uteslutande skillnader som är statistiskt säkerställda på det sätt vi nyss beskrivit. Eftersom våra tidigare studier visat att organisationers storlek och geografiska hemvist kan påverka hur de upplever sina villkor, har vi även brutit ned resultaten för att se om organisationernas svar skiljer sig utifrån

- antal anställda (tre kategorier)⁸
- antal medlemmar (då det är aktuellt, tre kategorier)⁹
- organisationens säteskommun (fyra kategorier)¹⁰.

Bakgrundsanalyserna gäller hela gruppen ideella organisationer med social inriktning och har inte genomförts separat för VAN- och VIAN-organisationerna. Resultaten redovisas enbart i texten och endast om det finns signifikanta skillnader.

Kapitel 2. Villkor för civilsamhällesaktörer med social inriktning

Innan vi ägnar oss åt att undersöka hur organisationerna ser på sina villkor ger vi en övergripande bild av de ideella utförarna utifrån deras storlek i termer av antal anställda och medlemmar, verksamhetsnivå och verksamhetsinriktning.

Medlemskap och organisering

Av de ideella aktörerna uppgav närmare åtta av tio att de organiserar enskilda individer, medan cirka en av tio är rena paraplyorganisationer (tabell 2.1). Ytterligare en grupp, ungefär en av tio, uppgav att de organiserar både enskilda individer och andra organisationer. Detta gäller både ideella organisationer med verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VAN)

och ideella organisationer med verksamhet som inte riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VIAN).

Ser vi till antalet enskilda medlemmar som utförarna organiserar visar det sig att de flesta av organisationerna är relativt små (tabell 2.2). Bland VAN-organisationerna hade 41 procent upp till 100 medlemmar medan 63 procent av VIAN-organisationerna hade samma storlek. Bland VAN-organisationerna organiserade 40 procent mellan 101 och 500 medlemmar och en knapp femtedel hade fler än 500 medlemmar. Detta skiljer sig från VIAN-aktörerna där knappt en tredjedel hade mellan 101 och 500 medlemmar, medan medlemsantalet i enbart 5 procent av fallen översteg 500.

Tabell 2.1. Typ av medlemskap, 2015. Procent

	VAN	VIAN
Enskilda individer	78	79
Organisationer	11	9
Både enskilda individer och organisationer	11	12
N	285	415

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Tabell 2.2. Antal medlemmar, 2015. Procent

	VAN	VIAN
1–100	41	63
101–500	40	32
Fler än 500	19	5
N	254	377
Genomsnitt (antal medlemmar)	603	197
Median (antal medlemmar)	148	65

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Extremvärden motsvarande den sista percentilen har tagits bort innan beräkning av genomsnitt och median.

Bilden av att VAN-organisationerna tenderar att vara något större sett till medlemsantalet bekräftas också av en analys av det genomsnittliga antalet medlemmar som ligger på 603 för dessa, jämfört med 197 hos VIAN-organisationerna.

Det ligger nära till hands att anta att VIAN-organisationerna skulle vara mer professionaliserade och att associationsformer som ekonomisk förening eller stiftelse därför skulle vara överrepresenterade. En bakgrundsanalys (som vi inte redovisar här) av organisationernas juridiska former visar dock inga tydliga skillnader mellan VAN och VIAN.

Organisationernas syften

Ideella organisationer med social inriktning verkar ha en mängd olika syften. I de flesta fall sammanföll de syften organisationer med verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VAN) uppgav med uppgifterna från organisationer med verksamhet som inte riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VIAN).

De tre vanligaste syften som de ideella utförarna uppgav var att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor i befolkningen, att bedriva verksamhet som tar ett socialt och miljömässigt ansvar och att främja sociala relationer mellan människor.

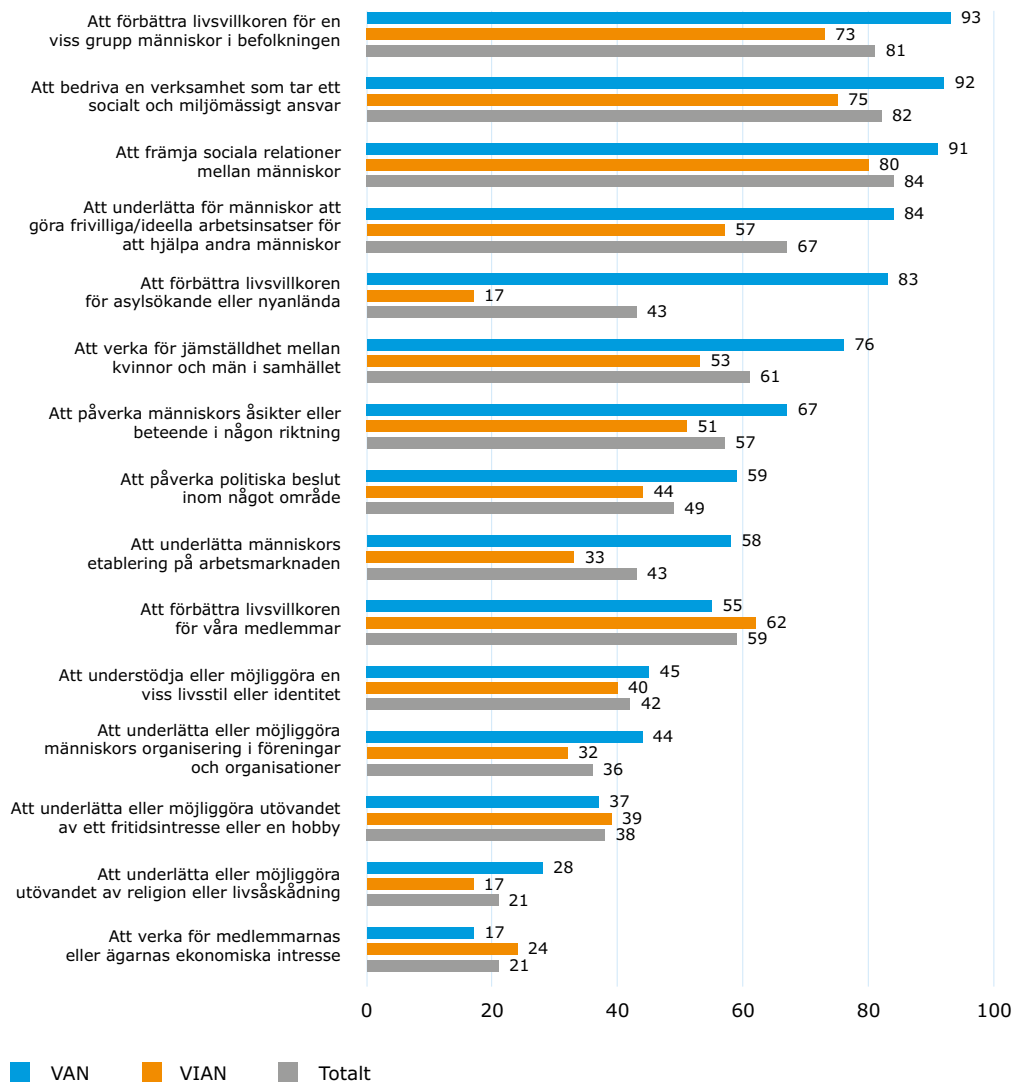
Att gemenskapsdimensionen är så uttalad trots att organisationerna har en tydlig social inriktning, och alltså inte primärt bedriver rekreations-

och hobbyverksamhet, skulle kunna tolkas som att vissa grupper av människor, exempelvis personer med funktionsnedsättning, i större utsträckning kan vara hänvisade till arenor för socialt umgänge som erbjuds av föreningslivet. Detta på grund av att andra arenor i privatlivet inte är lika tillgängliga för dem som de är för personer utan funktionsnedsättning.

En kompletterande tolkning är att människor generellt söker sig till en organisation också för att uppleva gemenskapen.

Enbart en liten andel av VIAN-organisationerna svarade att de har som syfte *att förbättra livsvillkoren för asylsökande eller nyanlända*. Värt att notera är att inte heller alla organisationer som uppgett att de gjort sådana insatser 2015 (VAN) svarade att sådan verksamhet kännetecknar deras huvudsakliga inriktning. Närmare bestämt uppgav 34 procent av samtliga organisationer med social inriktning att detta syfte var ett av deras viktigaste samtidigt som de hade arbetat med asylsökanden eller nyanlända 2015. En tiondel svarade att de visserligen hade det som ett viktigt syfte för organisationen, men att de inte hade arbetat med dessa grupper under 2015. Ytterligare 7 procent uppgav att det inte hade varit ett viktigt syfte samtidigt som de faktiskt hade erbjudit någon sådan insats under 2015.

De minst vanliga syftena hade att göra med *utövandet av religion eller livsåskådning* eller med *att verka för medlemmarnas eller ägarnas ekonomiska intresse* (figur 2.1).



Figur 2.1. Andel organisationer som uppger att dessa syften stämmer ganska eller mycket bra som beskrivning av organisationens syfte, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Av fritextsvaren framgår att VIAN-organisationer ägnar sig mer specifikt åt att ge olika typer av stöd till brottsoffer, socialt arbete med missbruksinriktning, insatser som hänger samman med våld i nära relationer såsom kvinnojourer, försvarsrelaterade uppgifter, ekonomiskt stöd till barn och internationellt samarbete/humanitärt bistånd. Brottsofferstöd, att motverka våld i nära relationer, försvar och insatser som riktar sig till människor utomlands förekom också i svaren från VAN-organisationerna. Där nämns också att organisationerna verkar för barns rättigheter och andra typer av påverkansarbete som ”att stärka demokratin” eller ”motverka diskriminering”.

Få av de syften som organisationerna skulle ta ställning till i enkäten kan beskrivas som renodlat inriktade på röst- eller servicerollen, utan många gånger kan organisationer arbeta både genom påverkansarbete och genom konkreta insatser till exempelvis människor i utsatta situationer. I en separat analys som inte redovisas här har vi dock försökt att titta på i vilken utsträckning organisationer som angett servicefunktioner¹¹ som viktigt syfte även fyller en röstfunktion¹² eller tvärtom. Resultaten visar att 64 procent av organisationerna som kan beskrivas ha servicekaraktär också instämmer starkt i syften som kan förknippas med röstbärrrollen. Omvänt svarade 94 procent av organisationerna med utpräglad röstfunktion att de också fyller en serviceroll.

Ekonomiska förutsättningar, självständighet och oberoende

Detta avsnitt handlar om hur de socialt inriktade organisationerna uppfattar sina ekonomiska villkor tillsammans med frågor som rör deras självständighet och oberoende gentemot offentliga aktörer. Vi beskriver de generella villkoren för civilsamhällesaktörer med social inriktning. Som tidigare nämnts delar vi upp svaren mellan de organisationer som uppgett att de genomfört insatser som har koppling till asylsökande

eller nyanlända (VAN) och de organisationer som inte ägnade sig åt sådana uppgifter under 2015 (VIAN).

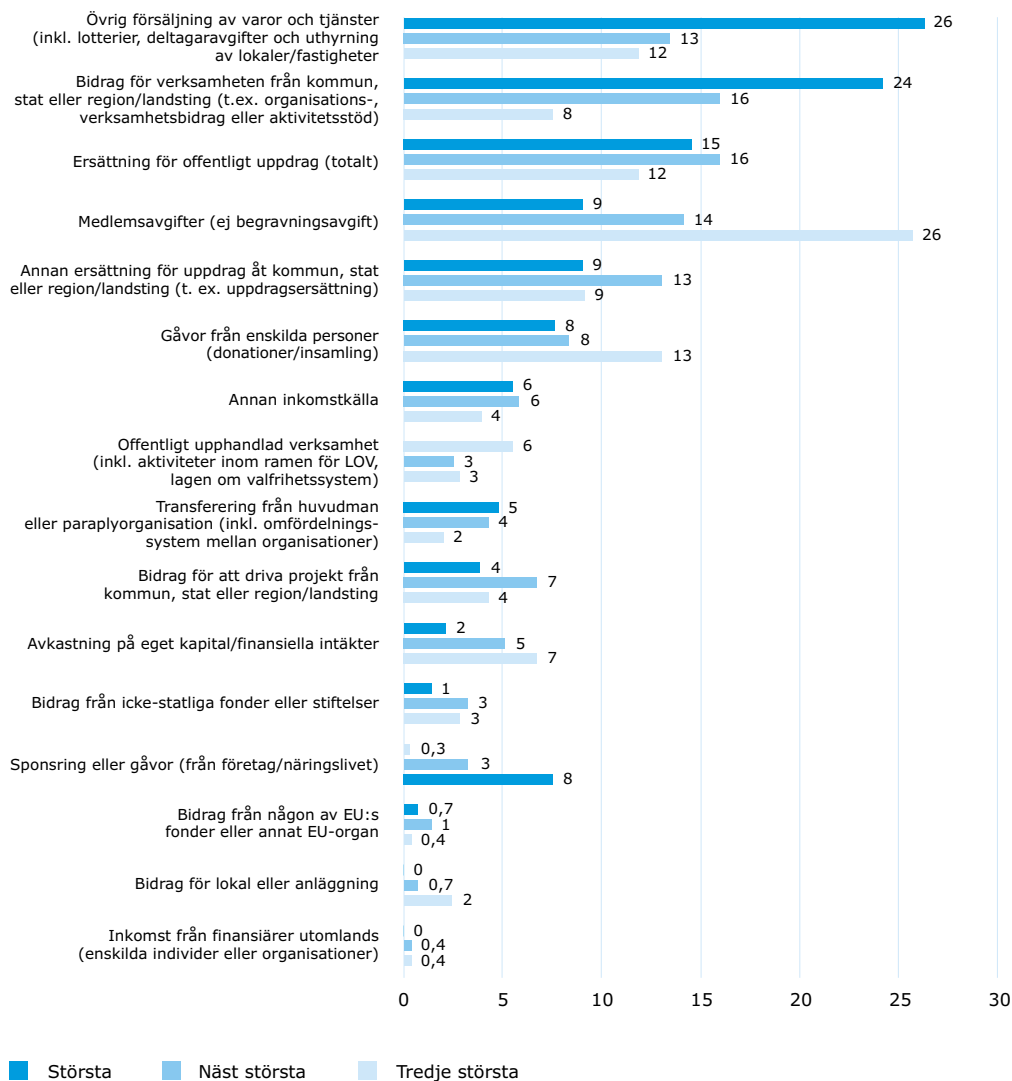
Verksamhetsbidrag bland de viktigaste inkomstkällorna

Vi bad organisationerna att försöka uppskatta vilka inkomstkällor som är de mest betydelsefulla för organisationen. Resultaten visar att det finns en stor variation bland de inkomstkällor som organisationerna ser som sina största (figur 2.2 och 2.3).

En stor andel både bland de ideella organisationer med verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VAN) och bland dem med verksamhet som inte riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VIAN) uppgav *bidrag för verksamheten från kommun, stat eller region/landsting (till exempel organisationsbidrag, verksamhetsbidrag eller aktivitetsstöd)* som en av de enskilt viktigaste inkomstkällorna, 24 respektive 27 procent svarade så.

Bland VAN-organisationerna var det ännu vanligare att *övrig försäljning av varor och tjänster* (alltså till skillnad från upphandlade tjänster eller utförande av uppdrag åt offentliga aktörer) var den enskilt största inkomstkällan. Drygt en fjärdedel uppgav detta och det skiljer sig markant från den värdering VIAN-organisationerna gjorde, enbart en tiondedel svarade att det tillhörde deras största inkomstkälla.

Ungefär var tionde organisation räknade *ersättning för offentligt upphandlad verksamhet* respektive *ersättning från andra uppdrag åt offentlig sektor* bland de tre enskilt viktigaste inkomstkällorna. Slår vi däremot samman dessa två källor ser vi att nästan en fjärdedel bland VAN-organisationerna och en femtedel bland de övriga organisationerna har ersättning för tjänster de utför på uppdrag av offentlig sektor, vilket gör att *ersättning för offentligt uppdrag* får räknas till de mest betydelsefulla källorna överlag. Här kan vi dock inte se några signifikanta skillnader mellan VAN- och VIAN-organisationer.

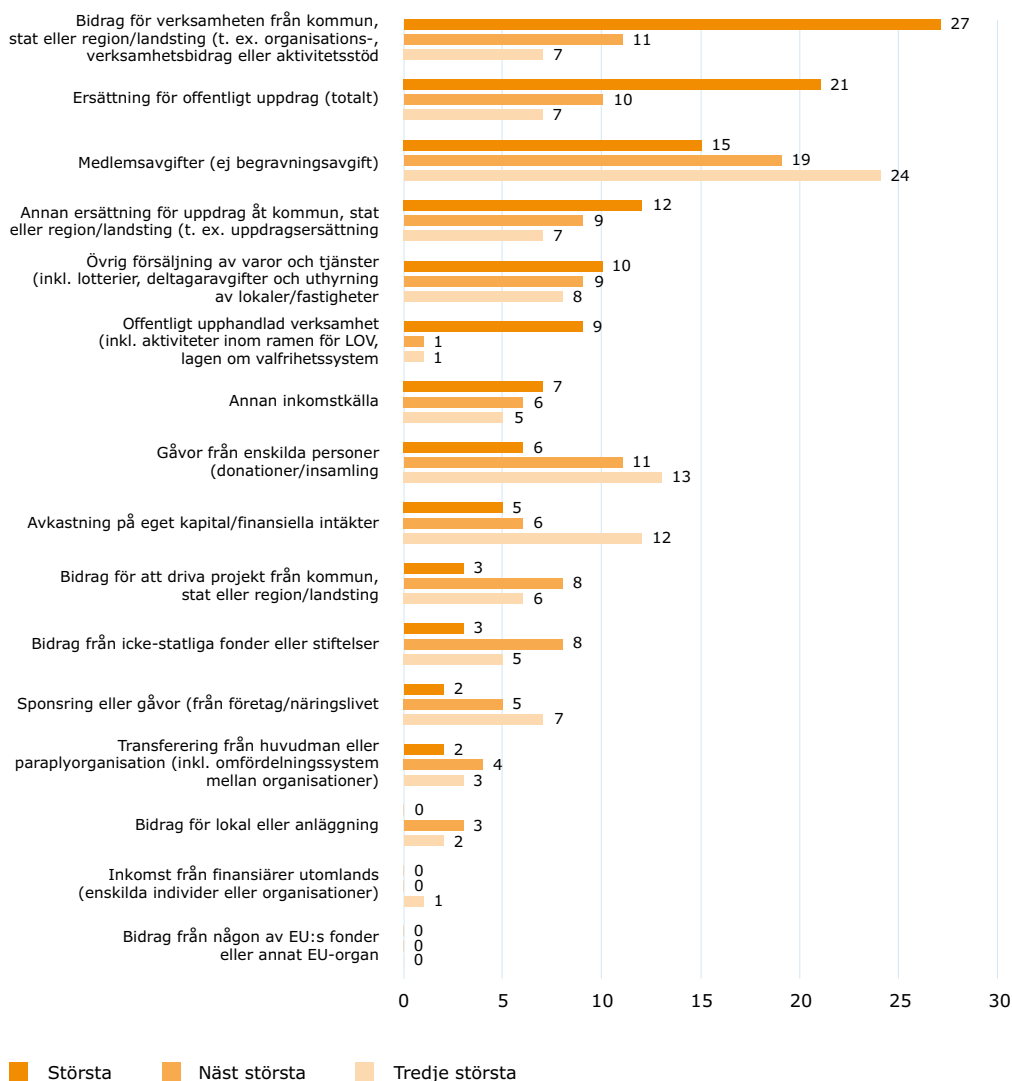


Figur 2.2. Inkomstkällor för organisationer som arbetat med asylsökande eller nyanlända (VAN), 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

VIAN-organisationer uppgav oftare *medlemsavgifter* som sin största inkomstkälla, vilket skiljer sig från VAN-organisationerna (15 respektive 9 procent). Medlemsavgifter nämndes av cirka en fjärdedel av organisationerna som den tredje största inkomst-

källan. Att medlemsavgifter ofta betraktas som den tredje största inkomstkällan utmärker dessa organisationer som alltså oftare verkar ha någon form av utförarroll jämfört med exempelvis ideella föreningar generellt. För ideella föreningar är medlemsavgifter



Figur 2.3. Inkomstkällor för organisationer som inte arbetade med asylsökande eller nyanlända (VIAN), 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

ofta den viktigaste inkomstkällan enligt våra tidigare studier (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015, Ungdomsstyrelsen 2013).

Ytterligare en signifikant skillnad finns för svarsalternativet *avkastning på eget kapital eller andra*

finansiella intäkter där 5 procent av VIAN-organisationerna hade det som största inkomstkälla, jämfört med enbart 2 procent bland VAN-aktörerna.

Fritextsvaren visar att exempel på ersättning från offentliga aktörer är medel från Försäkringskassan eller lönebidrag. Detta tycks vara vanligare bland VIAN-organisationer, men förekommer i båda grupperna. Som exempel på övrig försäljning av varor och tjänster kan vi nämna loppmarknader (främst VIAN) och second hand-butiker (främst VAN). Det är också tänkbart att verksamhet kring klädinsamling har flera sidor där en del VAN-organisationer får inkomster från klädutdelningar samtidigt som kläutdelning i samband med det akuta flyktingmottagandet är en viktig social insats.

Verksamhet på uppdrag av offentlig sektor

Frågan om organisationerna med social inriktning faktiskt har bedrivit verksamhet på uppdrag av offentlig sektor är relaterad till frågan om inkomster. Enkätsvaren visar på en del skillnader beroende på om organisationen arbetat med nyanlända och asylsökande under 2015 och om uppdragsgivaren är en kommun, en region eller ett landsting eller staten.

Tabell 2.3. Om verksamhet bedrivits på uppdrag av offentliga aktörer på statlig, regional och kommunal nivå, 2015. Procent

Uppdragsgivare	VAN						VIAN					
	Ingen del alls	En mindre del	Ungefär hälften	En övervägande del	Hela	N	Ingen del alls	En mindre del	Ungefär hälften	En övervägande del	Hela	N
Kommunal nivå (t. ex. kommunal förvaltning eller nämnd)	48	25	8	13	5	327	59	13	3	12	13	465
Regional nivå (t. ex. regioner, landsting och kommunförbund)	72	20	3	2	3	312	84	9	1	3	3	440
Statlig nivå (t. ex. nationella myndigheter)	65	17	5	9	4	324	73	11	3	6	6	449
Uppdrag på minst en av nivåerna	58					307	47					431

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Svartalternativen var "ingen del alls", "en mindre del", "ungefär hälften", "en övervägande del" och "hela verksamheten".

Av tabell 2.3 framgår att 58 procent av VAN-organisationerna haft uppdrag av det offentliga på någon nivå 2015. Detta skiljer sig från de andra organisationerna där mindre än hälften sa sig ha utfört sådana uppdrag samma år.

Ser vi till kommunal nivå kan vi konstatera att en något större andel bland VIAN-organisationerna, nämligen 13 procent, bedrivit hela sin verksamhet på uppdrag av kommunen jämfört med VAN-aktörerna där enbart 5 procent gjort så.

Vidare ser vi signifikanta skillnader mellan VAN och VIAN, för hur stor andel de bedömer att dessa uppdrag utgjort sett till hela deras verksamhet, där en större andel av VIAN-organisationerna uppgav att de inte alls haft sådana uppdrag jämfört med VAN-organisationerna. Dessa skillnader förekommer på samtliga tre nivåer.

Jämför vi i stället de olika nivåerna inom offentlig sektor blir det tydligt att det är betydligt vanligare med uppdrag från lokal nivå än uppdrag från regional eller nationell nivå.

Det visade sig vara relativt ovanligt bland organisationer utan anställda att ha haft uppdrag från offentlig sektor. På kommunal nivå ser vi också skillnader mellan organisationer med mellan en och fyra anställda och de med minst fem anställda där de större också i högre grad hade sådana uppdrag. Möjliga tolkningar är att organisationer med flera anställda också har kapacitet att ta emot uppdrag av offentliga aktörer eller att det är dessa medel som gör att de har möjlighet att anställa personal.

Vi fann signifikanta skillnader mellan organisationer utifrån medlemsantalet, organisationer med upp till 100 medlemmar hade i lägre grad uppdrag från region- eller landstingsnivå jämfört med organisationer med fler än 500 medlemmar. På kommunal nivå ser vi att organisationer med fler än 500 medlemmar

i större utsträckning hade sådana uppdrag än organisationer med färre medlemmar.

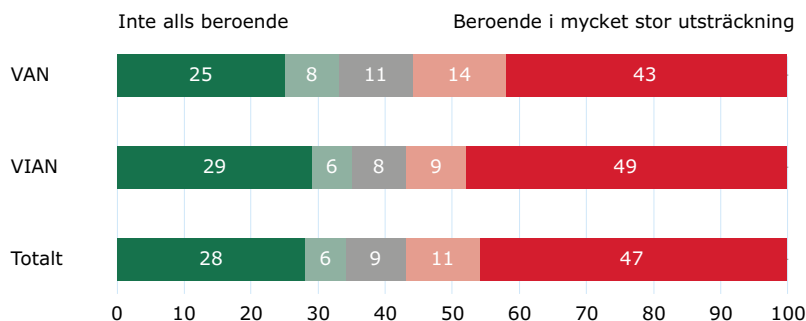
Ytterligare ett mönster vi kunde se var att organisationer i storstadsregionerna oftare än organisationer på andra ställen i landet hade bedrivit verksamhet på uppdrag av kommuner. En tolkning är att det hänger samman med att många asylsökande och nyanlända sökt sig till just storstadsområdena, vilket också skulle ha inneburit att offentlig sektor oftare gett den typen av uppdrag.

En bakgrundsanalys av geografisk placering som inte redovisas här visar dock snarare att det är VIAN-organisationerna i storstäderna som i större utsträckning haft uppdrag av kommuner än VIAN-organisationer i övriga större kommuner som inte är större högskoleorter och i kommuner med färre än 25 000 invånare.

Utbrett och stort beroende av offentliga medel

I linje med att relativt många organisationer uppgav att ersättning från offentlig sektor tillhörde de viktigaste inkomstkällorna sa sig även fler än hälften bland dem som fått ersättning vara beroende av sådana medel i ganska eller mycket stor utsträckning för att kunna bedriva sin kärnverksamhet (indikator 1).

Bakgrundsanalysen visar att organisationer med anställda oftare känner sig beroende av offentliga medel för att bedriva sin kärnverksamhet än organisationer utan anställda medarbetare. Vidare ser vi att det är vanligare bland organisationer i storstadsregionerna att vara beroende av offentliga medel jämfört med bland organisationer i kommuner med mindre än 25 000 invånare. Organisationer i kommuner i andra områden intar en mellanposition (inte redovisat här).



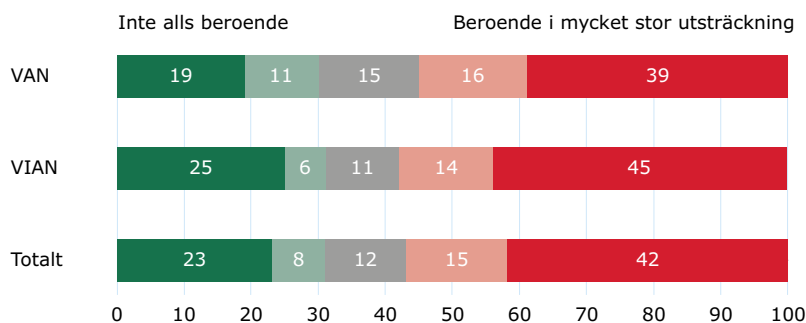
Indikator 1. Beroende av offentliga medel för att kunna bedriva sin kärnverksamhet, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentarer: Svartalternativen var "inte alls", "i ganska liten utsträckning", "i viss utsträckning", "i ganska stor utsträckning" och "i mycket stor utsträckning".

En liknande bild framträder för frågan om möjligheterna att utveckla verksamheten (indikator 2). Inte heller här ser vi några direkta skillnader mellan olika typer av organisationer, mer än att en något större andel av VIAN-organisationerna

uppgav att de inte alls var beroende och att en något mindre andel ansåg att de enbart var beroende i ganska liten utsträckning, jämfört med hur fördelningen mellan dessa två svarsalternativ såg ut bland VAN-organisationerna.



Indikator 2. Beroende av offentliga medel för att kunna utveckla verksamheten på det sätt organisationerna önskat, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentarer: Svartalternativen var "inte alls", "i ganska liten utsträckning", "i viss utsträckning", "i ganska stor utsträckning" och "i mycket stor utsträckning".

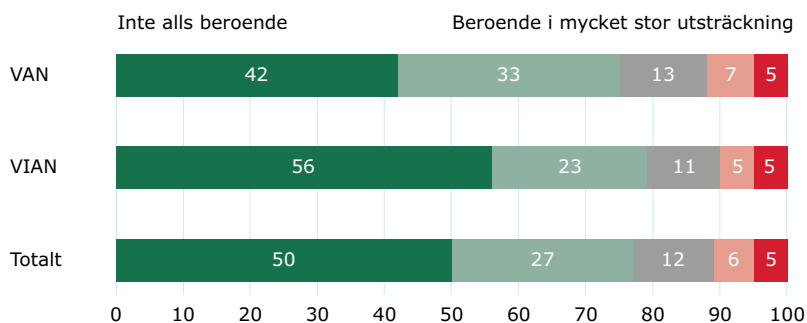
En närmare analys visar att organisationer med anställda oftare sa sig vara beroende av offentliga medel, även för att utveckla verksamheten, än organisationer utan avlönad personal (inte redovisat här).

Få känner sig begränsade av offentliga uppdrag

För att få en uppfattning om ersättning för uppdrag från offentlig sektor påverkar organisationernas självständighet frågade vi dem i vilken utsträckning

de upplevt att detta hindrat dem från att fritt uttrycka sina åsikter eller framföra kritik.

Resultaten visar att de allra flesta, 77 procent av de svarande organisationerna, enbart i liten utsträckning eller inte alls upplever sådana begränsningar av sin självständighet (indikator 3). Likväl finns det skillnader mellan olika typer av organisationer där en mindre andel av VAN-organisationerna, 42 procent, uppgav att de inte alls känner sig begränsade i sin självständighet och sitt oberoende jämfört med VIAN-organisationerna där 56 procent svarade så.



Indikator 3. Begränsning av självständighet och oberoende på grund av att delar av verksamheten bedrivits på offentligt uppdrag under det senaste året, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentarer: Svartalternativen var "inte alls", "i ganska liten utsträckning", "i viss utsträckning", "i ganska stor utsträckning" och "i mycket stor utsträckning" och "vi har inte haft något sådant uppdrag under året" (den sistnämnda redovisas inte i figuren).

Detta resultat – att organisationer inte upplever begränsningar i självständighet och oberoende trots att de bedriver verksamhet på offentligt uppdrag – följer det mönster vi känner till från våra tidigare undersökningar av ideella föreningar och trossamfund (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015, Ungdomsstyrelsen 2013).

Även om det verkar finnas farhågor för att vi även i Sverige skulle gå mot en utveckling mot att använda tystnadsklausuler där organisationer som deltar som utförare av offentligt finansierade tjänster samtidigt förbjuds att föra fram kritik likt i andra länder verkar det alltså inte finnas empiriska belägg för en sådan utveckling (jfr SOU 2016:13).

Tittar vi närmare på vad som kännetecknar organisationerna som svarat på ett visst sätt ser vi att organisationer utan anställda i större utsträckning anser att samarbetet inte begränsat deras självständighet jämfört med organisationer som har avlönad personal. En närliggande tolkning skulle kunna vara att större organisationer också ofta är mer professionaliserade och därför är mer regelstyrda samt måna om att behålla sin personal (inte redovisat här).

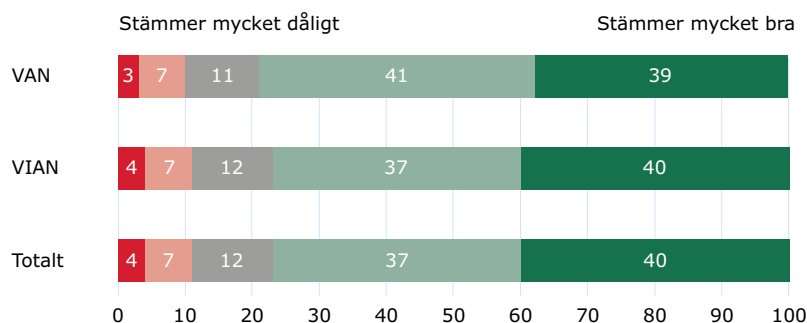
Goda ekonomiska förutsättningar

Fokuserar vi på organisationernas ekonomiska förutsättningar oavsett uppdragsgivare eller inkomstkälla ser vi att den stora majoriteten, nämligen nästan 80 procent av organisationerna, ansåg sig ha haft goda ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet (indikator 4). Fyra av tio instämde till och med starkt i påståendet om att ha haft ekonomiska förutsättningar för detta. Här ser vi inga skillnader mellan VAN- och VIAN-organisationer.

När vi modifierar frågan till att gälla möjligheten att utveckla sin verksamhet förändras bilden något.

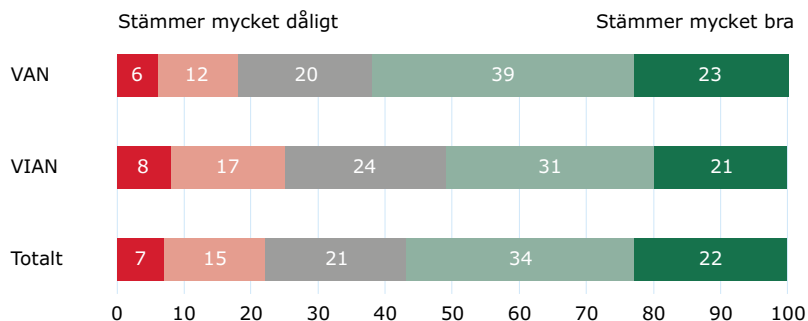
För det första ser vi en större spridning i hur organisationerna bedömer sina ekonomiska villkor (indikator 5). För det andra är det en mindre andel organisationer som säger sig ha goda ekonomiska förutsättningar. Här är det enbart 62 procent bland VAN-organisationerna som säger sig ha haft ekonomiska förutsättningar att kunna arbeta med verksamhetsutveckling. Detta skiljer sig också från hur de övriga organisationerna bedömer sin situation. Bland dem uppgav en än mindre andel, 51 procent, att de haft ekonomiska förutsättningar att utveckla sin verksamhet.

Bakgrundsanalysen visar vidare att det är vanligare bland organisationer utan anställda att tycka att de inte har haft goda ekonomiska förutsättningar att utveckla verksamheten jämfört med organisationer med anställda. Vidare uppfattar organisationer med fler än 500 medlemmar i större utsträckning att de har goda villkor jämfört med organisationer med färre än 100 medlemmar. En större andel organisationer i kommuner med mindre än 25 000 invånare bedömer sina villkor som dåliga jämfört med organisationer i storstadsregionerna (inte redovisat här).



Indikator 4. Har under det senaste året haft ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.



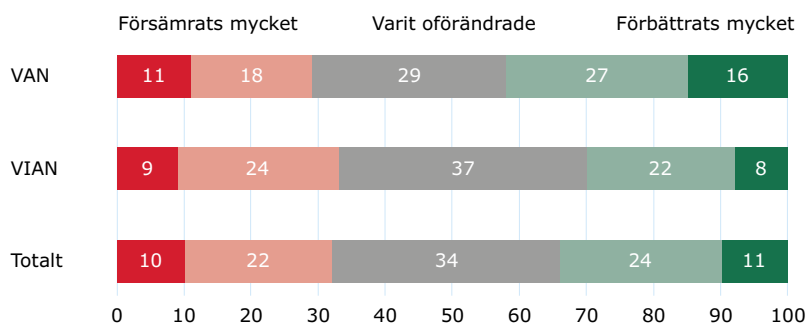
Indikator 5. Har under det senaste året haft ekonomiska förutsättningar att utveckla verksamheten på det sätt organisationerna önskat, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Vidare ville vi veta hur organisationerna ser på eventuella förändringar av sina ekonomiska förutsättningar. Även här visar resultaten en förhållandevis stor spridning (indikator 6). VAN-organisationerna ansåg i större utsträckning än övriga organisationer att deras ekonomiska förutsättningar har förbättrats (43 jämfört med 30 procent). Dubbelt så stor andel ansåg att villkoren till och med förbättrats mycket jämfört med övriga organisationer (16 jämfört med 8 procent). Om detta hänger samman med att riktade

bidrag för arbetet med asylsökande och nyanlända eventuellt tillkommit den senaste tiden kan vi bara spekulera om.

Bakgrundsanalysen visar att en något större andel organisationer med fler än fem anställda ansåg att deras ekonomi försämrats jämfört med andelen mindre organisationer. Organisationer i storstadsregioner uppgav också i större utsträckning än organisationer i andra regioner att deras ekonomiska villkor blivit mycket sämre (inte redovisat här).



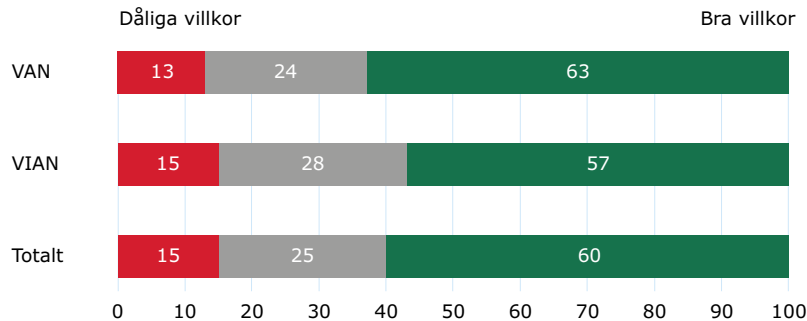
Indikator 6. Förändringar under de tre senaste åren i de ekonomiska förutsättningarna att bedriva verksamhet, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Svarsalternativen var "försämrats mycket", "försämrats något", "varit oförändrad/e", "förbättrats något" och "förbättrats mycket".

För att få bättre överblick över organisationernas syn på sina ekonomiska villkor har vi slutligen slagit samman samtliga tre mått till ett enda index. Av det framgår att

sex av tio organisationer såg positivt på sina ekonomiska villkor (indikator 7). De små skillnader som dock verkar finnas är inte statistiskt signifikanta.



Indikator 7. Sammanvägd bild av ekonomiska förutsättningar, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentarer: Indikatorn är ett index av indikatorerna 4, 5 och 6.

Lagar och regler

Utöver ekonomin är lagar och regler ofta något som i hög grad påverkar organisationernas möjlighet att verka, varför vi ställt liknande frågor om hur de ser på sina villkor inom detta område.

Resultaten visar att det finns en stor variation i hur de socialt inriktade organisationerna bedömer hur lagar och regler påverkar deras möjligheter att bedriva sin kärnverksamhet (indikator 8). Medan en tredjedel av organisationerna med verksamhet som inte riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VIAN) ansåg att påståendet om att lagar och regler begränsar dem stämmer mycket dåligt är det enbart en femtedel av de

ideella aktörerna med verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VAN) som har samma positiva uppfattning. Även när vi jämför VAN och VIAN mer övergripande genom att slå samman svarsalternativen *stämmer ganska bra* och *stämmer mycket bra* på frågan om huruvida lagar och regler gör det svårare att bedriva kärnverksamhet ger VAN-organisationerna en mer negativ bild.

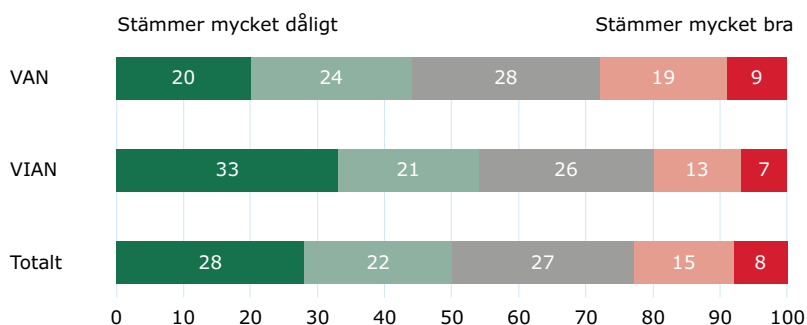
En större andel organisationer med fler än fem anställda uppgav att lagar och regler försvårar för dem att bedriva kärnverksamhet jämfört med organisationer med färre eller utan anställda (inte redovisat här).

Frågar vi om lagars och reglers påverkan att utveckla verksamheten får vi en närmast identisk bild där VAN-organisationerna gör en mer negativ bedömning jämfört med de övriga organisationerna (indikator 9). Vad det står för kan vi enbart spekulera i. Regler kring exempelvis brandskydd, handikappanpassning eller hantering av livsmedel skulle kunna tolkas som att de inte är anpassade till att hantera exceptionella situationer som det inneburit att många personer på en gång sökt sig till Sverige.

Vidare vet vi att juridiska konstruktioner som *Idéburet offentligt partnerskap* (IOP) ibland medför

en osäkerhet kring hur de ska tolkas och omsättas i praktiken (SOU 2016:13). Det skulle vidare kunna handla om att det kan finnas olika avgränsningar av insatser riktade till vissa av målgrupperna som kan göra det svårt att veta vilka insatser som får göras för vilka medel.

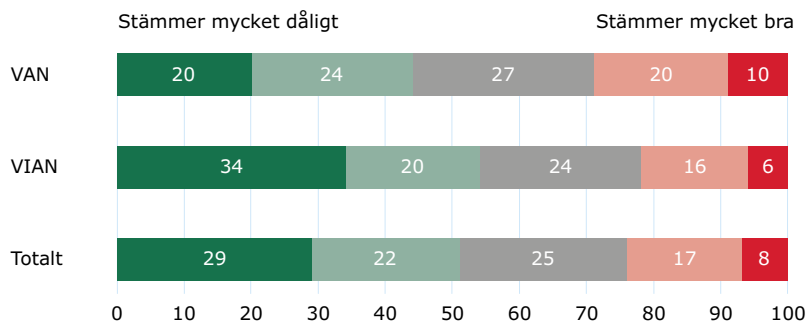
Även här bedömde en större andel av de organisationer som har minst fem anställda att lagar och regler försvårade deras möjligheter att utveckla verksamheten jämfört med mindre organisationer (inte redovisat här).



Indikator 8. Det finns lagar och regler som gör det svårare att bedriva kärnverksamhet, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentarer: Svartalternativen var "stämmer mycket dåligt", "stämmer ganska dåligt", "stämmer varken bra eller dåligt", "stämmer ganska bra" och "stämmer mycket bra".



Indikator 9. Det finns lagar och regler som gör det svårare att utveckla verksamheten på det sätt organisationen önskar, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

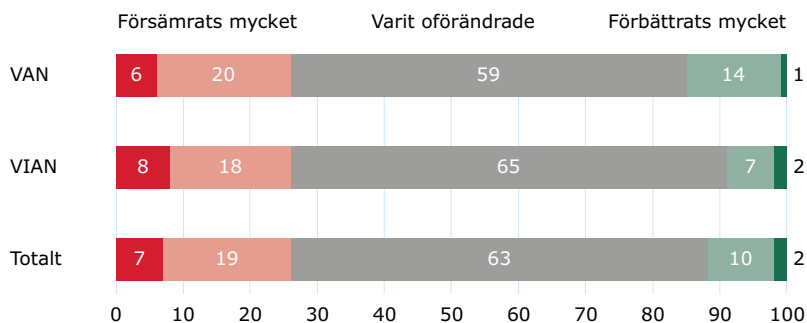
Kommentarer: Svarsalternativen var "stämmer mycket dåligt", "stämmer ganska dåligt", "stämmer varken bra eller dåligt", "stämmer ganska bra" och "stämmer mycket bra".

Vi har också frågat hur organisationerna uppfattar förändringar av lagar och regler över tid i relation till att deras möjligheter att bedriva verksamhet. Resultaten visar att cirka sex av tio organisationer ansåg att lagar och regler inte förändrats så att de påverkat deras möjligheter att verka (indikator 10). Likväl är det en något större andel bland VAN-organisationerna som ansåg att lagar och regler hade förbättrat möjligheterna att bedriva verksamheten trots deras annars mer pessimistiska bild.

Organisationer med minst en anställd ansåg i större utsträckning att lagar och regler som påverkar deras organisation har försämrats än organisationer utan anställda.

Att organisationsstorleken slår igenom i dessa frågor skulle kunna förstås som att organisationer som är mer professionaliserade, i meningen har anställd personal, också i större utsträckning berörs av och är bättre insatta i gällande lagstiftning och eventuella problem med den än vad organisationer som enbart bärs av ideella har möjlighet till.

Denna bild bekräftas även av en separat analys som visar att 10 procent av de organisationer som har färre än fem anställda svarar att de inte vet huruvida lagar och regler har förändrats de senaste åren (inte redovisat här).



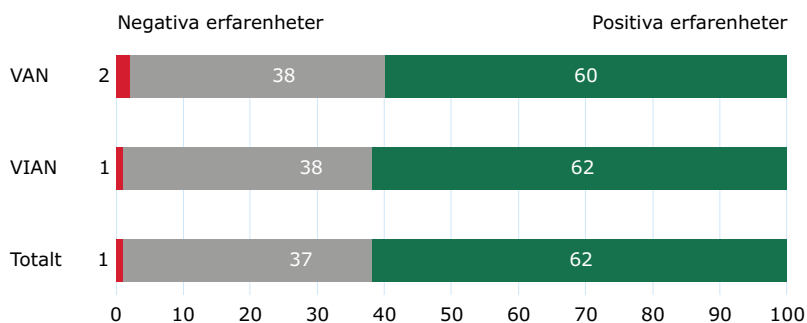
Indikator 10. Förändringar under de tre senaste åren av lagar och regler som påverkar förutsättningarna att bedriva verksamhet, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Svarsalternativen var "försämrats mycket", "försämrats något", "varit oförändrad/e", "förbättrats något" och "förbättrats mycket".

När vi slår samman samtliga frågor som rör lagar och regler ser vi att de undersökta organisationerna generellt har positiva erfarenheter av lagar och regler

sett till deras möjligheter att genomföra sin verksamhet (indikator 11). Detta gäller både VAN-organisationerna och övriga.



Indikator 11. Sammanvägd bild av erfarenheter av lagar och regler, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentarer: Indikatorn är ett index av indikatorerna 8, 9 och 10.

Dialog med offentliga aktörer

Ytterligare ett viktigt område för civilsamhällespolitiken är hur kontakten med och dialogen mellan det civila samhället och den offentliga sektorn ser ut. I vår undersökning kartlägger vi förekomsten och formerna för dessa kontakter. Utöver det frågar vi de ideella organisationerna med social inriktning hur de uppfattar samarbetsklimatet vid dessa möten och bedömer kunskapen hos tjänstemännen.

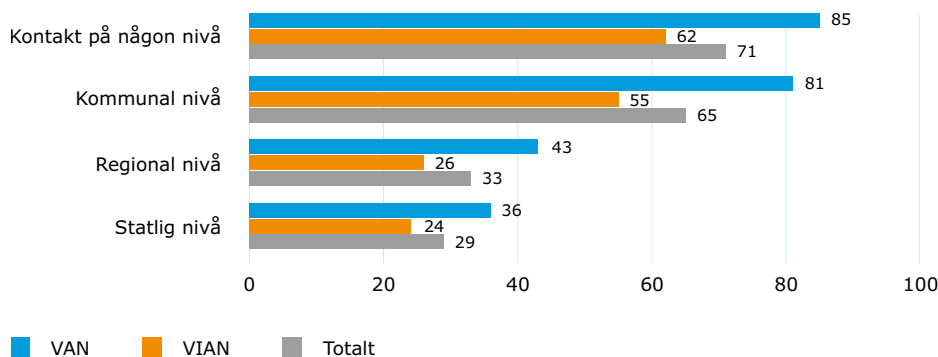
Stor kontaktyta mot offentliga bland flyktingorganisationer

I enkäten ställde vi en rad frågor om vilka kontakter organisationerna haft med offentliga aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Resultaten visar att 85 procent av organisationer med verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VAN) och 62 procent av de övriga organisationerna (VIAN) haft sådana kontakter 2015 (indikator 12). Vi ser också att det generellt var betydligt vanligare med kontakt på kommunal nivå jämfört med på

regional och statlig nivå bland både VAN- och VIAN-organisationer. Genomgående var det en betydligt större andel VAN-organisationer som uppgav att de haft kontakt med offentliga aktörer på alla tre nivåer.

Olika typer av kontakter

Den absolut vanligaste formen för möten mellan de undersökta organisationerna och offentlig sektor var *deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande*, främst på lokal nivå (tabell 2.4). Andra vanliga former var *samarbete i projekt* och *att tjänstemän eller politiker tagit kontakt med organisationen för att rådgöra i någon fråga*. Även här förekom kontakterna främst på lokal nivå, men VAN-organisationerna redogjorde för den typen av kontakter även på regional och statlig nivå. Dialog kring verksamhet organisationen genomför på uppdrag av kommunen var också vanligt förekommande, både bland VAN-organisationer och bland övriga. De skillnader vi ser mellan VAN-organisationer och andra är i de allra flesta fall signifikanta.



Indikator 12. Andel organisationer som under det senaste året haft kontakt med offentliga aktörer på kommunal, regional och statlig nivå, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Tabell 2.4. Kontakt med offentliga aktörer på kommunal, regional och statlig nivå, 2015. Procent

Typ av kontakt	VAN			VIAN		
	Kommun	Region, kommunförbund eller landsting	Regering eller statliga myndigheter	Kommun	Region, kommunförbund eller landsting	Regering eller statliga myndigheter
Deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande	47	6	8	26	4	2
Samarbete i projekt	39	17	14	12	6	6
Tjänsteman eller politiker har tagit kontakt med oss för att rådgöra i någon fråga	37	19	13	20	8	7
Dialog kring verksamhet organisationen genomför på uppdrag av kommunen	34			21		
Uppvaktning (möte som er organisation tagit initiativ till)	27	15	13	18	6	7
Förfrågan om organisation vill genomföra verksamhet på uppdrag av kommunen (ex. genom upphandling)	21			12		
Medverkan i utredning eller kommunal ärendehantering (t. ex. samråd)	11			7		
Remissinstans	8	6	10	5	2	4
Dialog kring verksamhet organisationen genomför på uppdrag från regional nivå		14			7	
Förfrågan om organisation vill genomföra verksamhet på uppdrag från regional nivå (ex. genom upphandling)		7			4	
Medverkan i utredning eller regional ärendehantering (t. ex. samråd)		7			2	
Dialog kring verksamhet organisationen genomför på uppdrag av regeringen eller statlig myndighet			11			6
Förfrågan om organisation vill genomföra verksamhet på uppdrag av regeringen eller statlig myndighet (ex. genom upphandling)			9			3
Deltagande i statlig myndighets råd, delegation eller referensgrupp			11			3
Medverkan i statlig utredning eller kommitté			6			2
Annan form	8	3	5	6	3	5
Totalt (någon form av kontakt inklusive annan form)	81	43	36	55	26	24
Totalt		85			62	
N	338	334	326	477	472	478

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Tonad ruta innebär att svarsalternativet inte har varit möjligt att ange på den aktuella nivån.

Exempel på dialog kring verksamhet på uppdrag av kommunen kan för VAN-organisationer handla om evakueringsboende eller praktikplatser. En organisation skrev att de erbjudit kommunen utbildning i asylrätt. En annan VAN-organisation svarade att de deltagit i kommunens frivilliga resursgrupp (FRG), vilket också fanns bland svarsalternativen i den del av enkäten som handlade specifikt om verksamhet riktad till nyanlända och asylsökande. Den dialog kring verksamhet som organisationen genomför på uppdrag av kommunen och som nämns i fritextsvaren bland VIAN-organisationer är uppföljningar av placeringar av brukare eller andra, vilket antagligen rör socialtjänstområdet. Andra exempel på kontakter på lokal nivå är frukostseminarier och möten i samband med Almedalsveckan.

På regional nivå nämner en VAN-organisation *”påverkansarbete”* och en annan *”idésamverkan”*. Representation av regionen i organisationens styrelse är exempel som togs upp av VIAN-organisationer.

Flera VAN-organisationer uppgav träffar med Migrationsverket som exempel på kontakt på statlig nivå. Statliga myndigheter som Skolverket, Skolinspektionen och Arbetsförmedlingen nämndes av VIAN-organisationer där kontakten verkar vara nära kopplad till den direkta löpande verksamheten som att starta förskoleklass eller ansökan om lönebidrag. Här nämndes också bidragsansökningar till exempelvis Socialstyrelsen. Kontakterna med respektive länsstyrelse gällde flyktingsituationen, men nämns paradoxalt nog enbart av ett antal organisationer som inte uppgett att de faktiskt arbetat med asylsökande eller nyanlända under 2015.

Bäst samarbetsklimat på kommunal nivå

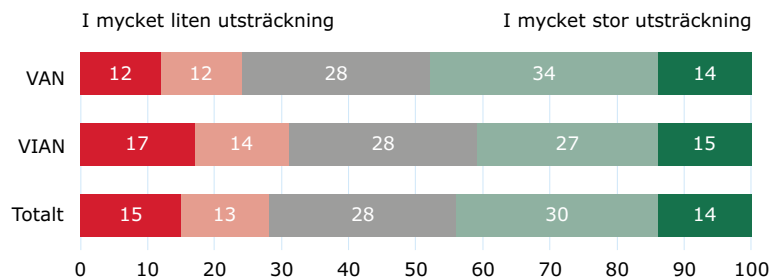
Vad kan vi då säga om kvaliteten i dessa kontakter? För att få veta mer om det har vi frågat organisationerna hur de ser på samarbetsklimatet i mötet med offentliga aktörer.

Även här ser vi stora skillnader mellan de olika nivåerna där en betydligt större andel av de undersökta organisationerna bedömer att tjänstemän på lokal nivå bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog mellan sin organisation och deras förvaltning, jämfört med tjänstemännen på regional eller statlig nivå (indikator 13–15).

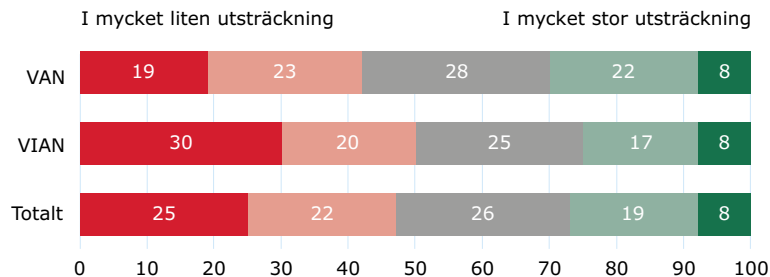
Ser vi till kommunal nivå visar resultaten att nästan hälften av VAN-organisationerna anser att tjänstemännen bidrar till ett positivt klimat i ganska eller mycket stor utsträckning. Detta kan jämföras med 42 procent bland de övriga organisationerna, men dessa skillnader är inte statistiskt signifikanta. Värt att notera är dock att var fjärde VAN-organisation och nästan var tredje VIAN-organisation i stället anser att tjänstemännen enbart i ganska eller mycket liten utsträckning arbetar för ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog.

Går vi vidare till regional nivå får vi en något mörkare bild. Här är det drygt hälften bland VIAN-organisationerna och 42 procent bland VAN-organisationerna som anser att tjänstemännen inte i någon större utsträckning bidragit till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog. Denna bild liknar den som gäller för statlig nivå, där vi även ser tydliga skillnader mellan VAN- och VIAN-organisationer, där en betydligt större andel VIAN-organisationer anser att statliga tjänstemän i mycket liten utsträckning bidrar till ett positivt klimat jämfört med VAN-organisationerna (30 jämfört med 17 procent).

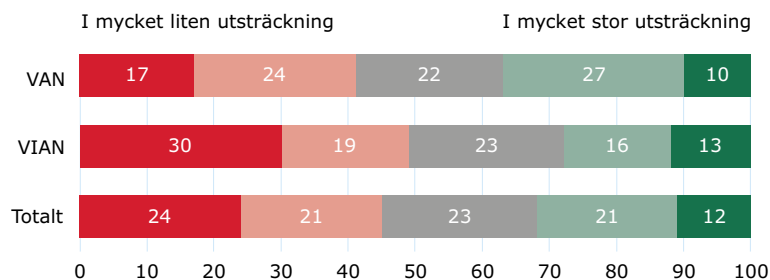
Kommunala tjänstemän



Regionala tjänstemän



Statliga tjänstemän



Indikator 13-15. Bedömning av i vilken utsträckning kommunala, regionala och statliga tjänstemän som organisationerna möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog med den egna organisationen, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar 1: Frågan lyder: I vilken utsträckning anser du att de tjänstemän som din organisation möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog mellan er organisation och deras förvaltning?

Kommentarer 2: Svarsalternativen var "inte alls", "i ganska liten utsträckning", "i viss utsträckning", "i ganska stor utsträckning", "i mycket stor utsträckning" och "inte aktuellt/inga kontakter" (redovisas inte i figuren).

Bakgrundsanalysen visar att en större andel av organisationerna med minst fem anställda ansåg att kommunala tjänstemän bidragit till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog mellan organisationen och deras förvaltning än organisationer som har färre eller som saknar anställda. En större andel organisationer med färre än 100 medlemmar ansåg att statliga tjänstemän inte bidragit till ett bra samarbetsklimat än större organisationer med fler än 500 medlemmar.

Vidare ser vi skillnader mellan organisationer i olika typer av kommuner där organisationer i de större högskoleorterna i större utsträckning uppgav att de upplever att tjänstemän på regional och kommunal nivå bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog jämfört med organisationer i kommuner med mindre än 25 000 invånare. Organisationer i övriga kommuntyper intar en mellanposition.

Att dialogklimatet inte alla gånger uppfattas som så positivt vittnar även ett fritextsvar från frågan om kontaktförmer där en VAN-organisation talar om *”diktat från kommunen”*.

Blandad syn på tjänstemännens kunskap

Hur uppfattar då organisationerna tjänstemännens kunskaper om deras egen organisations villkor och förutsättningar? Resultaten visar även här att de

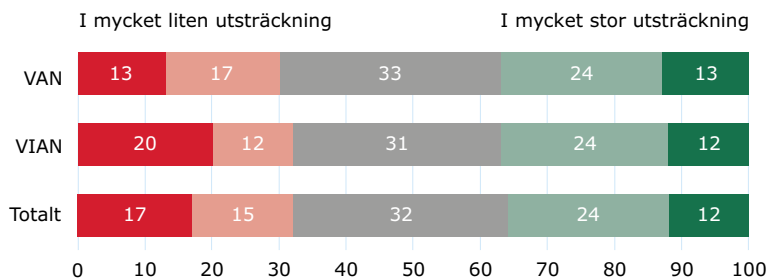
ideella organisationerna tycks ha mer positiva erfarenheter av kontakterna på kommunal nivå än på övriga nivåer (indikator 16–18). Drygt en tredjedel av de svarande ansåg att tjänstemännen på kommunal nivå har kunskap om deras organisations villkor i ganska eller mycket stor utsträckning. Här kan vi dock se en skillnad på den nedre delen av skalan där hela 20 procent av VIAN-organisationerna jämfört med 13 procent av VAN-organisationerna ansåg att de kommunala tjänstemännen i mycket liten utsträckning hade kunskap om organisationens villkor.

Sådana skillnader mellan VAN- och VIAN-organisationer är ännu mer uttalade på regional nivå (33 jämfört med 21 procent) och på statlig nivå (31 jämfört med 19 procent).

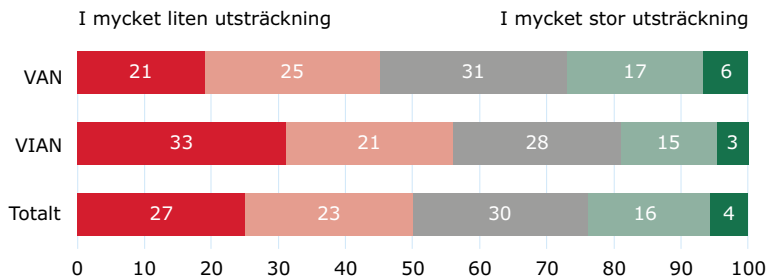
En större andel bland små organisationer utan anställda ansåg att tjänstemännen på alla nivåer hade begränsade kunskaper om deras organisation jämfört med deras kunskap om större organisationer. Vad gäller bedömningen av de kommunala tjänstemännens kunskaper ser vi skillnader mellan organisationer i de större högskoleorterna och i kommunerna med mindre än 25 000 invånare. Organisationer i de större högskoleorterna anser i större utsträckning att tjänstemännen har goda kunskaper om deras organisation.

Sammanfattningsvis visar resultaten att en stor del av de ideella aktörerna särskilt bedömer de regionala och statliga tjänstemännens kunskaper om deras organisationers villkor som bristfälliga.

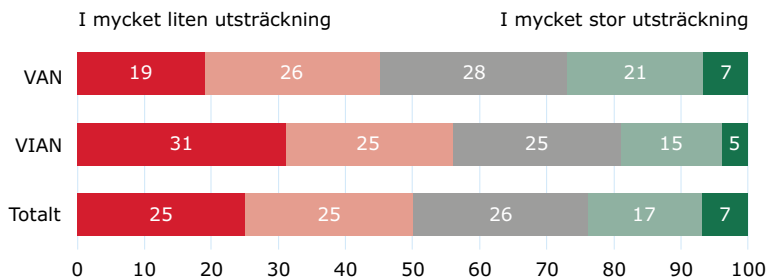
Kommunala tjänstemän



Regionala tjänstemän



Statliga tjänstemän



Indikator 16-18. Bedömning av kommunala, regionala och statliga tjänstemäns kunskap om den egna organisationens villkor och förutsättningar, 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar 1: Frågan lyder: I vilken utsträckning anser du att de tjänstemän från stat, region eller kommun som din organisation möter har kunskap om organisationens villkor och förutsättningar?

Kommentar 2: Svarsalternativen var "inte alls", "i ganska liten utsträckning", "i viss utsträckning", "i ganska stor utsträckning", "i mycket stor utsträckning" och "inte aktuellt/inga kontakter" (redovisas inte i figuren).

Organisationernas förslag för att förbättra deras villkor för mottagandet av nyanlända och asylsökande

En avslutande frisvarsfråga som vi ställde till samtliga organisationer med social inriktning, oavsett om de uppgett att de arbetat med asylsökande eller nyanlända, rörde vad organisationerna föreslog att Sveriges regering skulle kunna göra för att förbättra deras villkor att arbeta med mottagandet av nyanlända och asylsökande.

Svaren har kategoriserats till ekonomiska villkor, lagar och regler, långsiktighet, information (till organisationer och nyanlända). En del svar har också rört mer allmänna förhållanden.

Förbättrade ekonomiska villkor

Den helt dominerande delen bland svaren avsåg önskemål kring bättre *ekonomiska villkor* för ideella organisationer. Ersättning för direkta kostnader som uppstår med att bedriva verksamhet för asylsökande eller nyanlända tas ofta upp. Det behöver inte enbart avse arbetskraft, i stället nämns material och transporter relativt ofta. Ett annat önskemål är att i större utsträckning få verksamhetsbidrag, och att en sådan nivåhöjning inte enbart ska bli tillfällig.

Vad vill organisationerna då använda dessa medel till? I fritextsvaren uttrycker de önskemål om att kunna anställa (mer) personal. Det gäller både organisationer som redan har anställda och sådana som inte har det men gärna skulle vilja. Det förekommer även svar om att organisationerna skulle vilja ersätta de ideellt engagerade för deras inkomstbortfall.

Medel önskas generellt till både den verksamhet organisationerna redan bedriver och till att starta nya aktiviteter. Vidare kan det handla om att ha ekonomi för att erbjuda praktikplatser eller andra arbetstillfällen inom ramen för den sociala ekonomin, samt att kunna stå för handledning i samband med detta.

Att det krävs ökade ekonomiska resurser motiveras ibland med verksamhetens speciella karaktär som då kan kräva tolktjänster eller att verksamhet som jourtelefon eller annat som är helt språkbaserat skulle behövas anpassas till de språk som de asylsökande eller nyanlända talar.

I fritextsvaren tas även upp kritik mot regeringens sätt att fördela pengar utanför de vanliga rutinerna: ”[Hellre] Ett ansökningsförfarande, inte utportionering till vissa utvalda som hände före jul”. En del är också positiva till att medel för arbetet med dessa målgrupper getts till just studieförbund, andra är kritiska till det och anser att andra typer av ideella organisationer också borde kunna ta del av dessa särskilt avsatta resurser.

Mindre administration samt tydliga och enkla lagar och regler

Ytterligare ett tema handlar om *administration, lagar och regler*. Många svar vittnar om en stor administrativ börda, särskilt i kontakt med offentliga aktörer. Dels önskas det mer information om befintligt stöd till organisationerna, ofta då ekonomiskt sådant, dels att ansökningsproceduren förenklas. Många menar att det finns många otydligheter i ansökningsförfarandet om offentliga medel där ”många timmar läggs ner på onödigt krångel”.

Men kontakten med offentliga aktörer kan även gälla ansvarsfrågor och hur olika regler kring asylsökande och nyanlända är utformade. I den mån offentliga aktörer namnges förekommer främst de statliga myndigheterna Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. I fråga om Migrationsverket nämns ett exempel om oklarheter för vad som gäller vid kontakt med boende och kontaktperson centralt. Ett annat exempel är att en organisation upplevde koordinering av hjälp till patienter mellan Migrationsverket och sjukvården som bristfällig och där även de ideella organisationerna som en följd hamnar i kläm.

Kontakten med Arbetsförmedlingen beskrivs som

mycket byråkratisk. Det uppfattas även gälla inom deras organisation som ett svar vittnar om:

”Arbetsförmedlingen är livrädda för att göra fel och riskerar att vara handlingsförlamade.”

Vidare uttrycker en del organisationer önskemål om att momsbefrielse för second hand-försäljning fortsätter och att skattereduktion för gåvor återinförs.

Kritik finns också mot upphandlingsreglerna i meningen att det är svårt för ideella organisationer att delta, däribland sociala företag. Svårigheterna att delta kan bestå i att de inte kan erbjuda tjänster till samma låga pris som vinstdrivande aktörer och att det kräver att tjänsten ser ut på ett visst sätt över en längre tid. Alternativa lösningar som *Idéburet offentligt partnerskap* (IOP) nämns enbart undantagsvis, vilket skulle kunna tyda på att kunskapen om sådana modeller inte är särskilt utbredd.

Ytterligare en svårighet är att det krävs att de som deltar i organisationernas verksamhet har personnummer för att få bidrag från stat och kommun. En annan organisation önskar att asylsökande med LMA-nummer¹³ skulle ha möjlighet att delta i reguljär studiecirkelverksamhet och fortsätta kunna få statsbidrag.

När regelverket generellt inte är utformat ändamålsenligt eller inte fungerar kan det ibland resultera i att kommuner och andra aktörer ser sig tvungna att hitta sina egna lösningar för att komma runt ett problem.

Brist på långsiktighet

Önskan om bättre ekonomiska förutsättningar är också kopplad till *långsiktigheten*. Det kan gälla både grundfinansiering och ersättningar för uppdrag från offentlig sektor, till exempel avtal med Migrationsverket kring traumabehandling och psykoterapi för nyanlända.

Långsiktighet kan också innebära att nivåerna för bidrag till organisationer med social inriktning anpassas över tid. Brist på långsiktighet lyfts också

fram som hämmande för den pågående verksamheten, som en organisation skriver:

”Samverkansavtal över längre tid än som det är i dag att vi måste söka bidrag för innevarande år. Vi vet inte vid ingången på året om vi får de sökta medlen. Detta gör ekonomin sårbar och omöjligt att planera verksamhet över längre tid.”

Riktad information

Synpunkterna kring temat information var tudelade, dels rörde kommentarerna i frisvaren information till organisationerna, dels information till de asylsökande eller nyanlända.

Ett antal organisationer efterfrågar information om hur behoven för denna målgrupp ser ut och vilken typ av stöd som är mest angelägen. En organisation önskar till exempel att Migrationsverkets personal fanns på plats i kommuner med många asylsökande.

Därutöver önskar en del organisationer att nyanlända informeras om föreningskulturen i Sverige, vilken roll det civila samhället spelar och vilket stöd det kan erbjuda, i synnerhet om de har särskilda behov, vilket skulle kunna tolkas som en önskan om att den sociala roll de kan spela bidrar till integration.

Vissa organisationer efterlyser också information riktad till asylsökande och nyanlända utifrån deras verksamhetsområde som samhällsskydd och krisberedskap, våld i nära relationer eller andra teman som rör mänskliga rättigheter.

Övriga kommentarer

Bland de kommenterar vi inte kategoriserat på annat sätt uttryckte vissa organisationer att de ser att de skulle kunna bidra, men att tjänstemän och beslutsfattare inte är tillräckligt angelägna om att göra civilsamhället delaktigt, till exempel uttrycktes det så här:

"Ingen har frågat oss, det händer sällan att myndigheter eller politiker hör av sig om vad vi kan göra. De tappar en massa hjälp som de skulle kunna få av oss."

Även en önskan om att få erkännande för den verksamhet organisationerna bedriver och att inte ta den för givet lyfts fram. Förutsättningar för det ses i att tjänstemän får större kunskap om organisationernas insatser och de kompetenser som finns där:

"Bättre kunskap om vad vi gör så att det kan leda till effektivare arbete hos oss och mer resurser, vilket är kostnadseffektivt i längden. I vissa fall tror regeringen att vi är en samling glada amatörer som gillar volontärarbete och att våra tjänster är gratis."

Eller uttryckt så här med betoning på organisationernas särart:

"Att tjänstemän lär sig mer om mångfalden av organisationer som är viktiga för dessa grupper. Att inse hur viktiga de etniska organisationerna är på alla nivåer, inte minst i det direkta mottagandet och i det samhällsorienterade arbetet här i förorten."

Kapitel 3. Villkoren kring flyktingmottagande

När första delen av rapporten rört de generella villkoren för civilsamhällesorganisationer med social inriktning handlar den här delen om att kartlägga villkoren för de organisationer som under 2015 haft verksamhet som riktat sig till asylsökande eller nyanlända (VAN).

Omfattning

För att få en uppfattning om verksamhetens omfattning bad vi organisationerna att uppskatta hur många asylsökande eller nyanlända de nått, hur många anställda som eventuellt arbetat med insatser riktade till asylsökande eller nyanlända och hur många personer som arbetat ideellt med detta. Dessa uppgifter får dock tolkas med största försiktighet eftersom det verkar ha förekommit olika tolkningar av frågan i målgruppen. Vissa organisationer har

uppgett mått som gäller individer per dag och andra årsvis. Inte heller kan vi vara säkra på om samma individ räknats flera gånger. Samma osäkerhet gäller frågan om hur många som varit ideellt engagerade.

Antal nyanlända som organisationerna når

Organisationerna uppgav att de i genomsnitt nått 360 personer under 2015 (tabell 3.1). Eftersom ett fåtal organisationer nått relativt stora grupper kan det vara mer rättvisande att se till medianen i stället som ligger på 50 personer. En tredjedel av organisationerna sa sig ha nått upp till 20 personer under året och ytterligare en tredjedel mellan 21 och 100 personer. Vi kan alltså konstatera att organisationernas verksamhet har nått relativt få asylsökande eller nyanlända per organisation. En femtedel av organisationerna uppgav dock att de hade nått fler än 300 personer.

Tabell 3.1. Asylsökande eller nyanlända som organisationerna har nått efter organisationsstorlek, 2015. Procent

Antal asylsökande eller nyanlända	Inga anställda	1–4 anställda	Minst 5 anställda	Upp till 100 medlemmar	101–500 medlemmar	Fler än 501 medlemmar	Totalt
1–20	22	48	32	53	29	3	33
21–100	43	22	31	28	40	37	32
101–300	19	12	13	9	18	11	14
Fler än 300	15	18	25	9	14	49	20
N	61	68	95	66	65	33	244
Genomsnitt (antal)							360
Median (antal)							50

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Extremvärden motsvarande den sista percentilen har tagits bort innan beräkning av genomsnitt och median.

När vi ser närmare på vilken bakgrund dessa organisationer har ser vi att större organisationer, både till antal anställda och till antal medlemmar, tycks nå fler personer i målgruppen. Här får vi dock komma ihåg att vi inte vet huruvida medlemmarna också är aktiva, utan vår fråga avsåg om de fanns med i något medlemsregister eller motsvarande. Det innebär att en del medlemmar kanske enbart bidrar till organisationens verksamhet och utveckling genom att betala medlemsavgift.

Antal anställda som arbetar med asylsökande eller nyanlända

I genomsnitt arbetade fem anställda med insatser riktade till asylsökande eller nyanlända under det gångna året. I de flesta fall, hos två tredjedelar av de svarande organisationerna, var det också just mellan en och fem anställda som hade sådana uppgifter (tabell 3.2).

Det verkar vara vanligt att arbetet med asylsökande och nyanlända förs i organisationer med anställda, även om det handlar om ett fåtal anställda. Det var mindre vanligt att organisationer arbetade med dessa frågor enbart med hjälp av ideellt engagerade.

Tabell 3.2. Anställda som arbetat med asylsökande eller nyanlända efter organisationsstorlek i form av antalet anställda och antalet medlemmar, 2015. Procent

Antal anställda som arbetat med asylsökande eller nyanlända	Inga anställda	1–4 anställda	Minst 5 anställda	Upp till 100 medlemmar	101–500 medlemmar	Fler än 501 medlemmar	Totalt
Inga anställda som arbetar med asylsökande eller nyanlända	48	14	3	15	31	13	16
1–4 anställda som arbetar med asylsökande eller nyanlända	38	77	56	62	60	47	65
Minst 5 anställda som arbetar med asylsökande eller nyanlända	15	9	41	24	9	40	19
N	44	75	100	71	59	30	219
Genomsnitt (antal)							5
Median (antal)							2

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Antal ideella som arbetar med asylsökande eller nyanlända

Slutligen ville vi veta hur många ideellt engagerade individer¹⁴ som var involverade i de insatser som riktade sig till asylsökande eller nyanlända. Resultaten visar att det i genomsnitt var 18 frivilliga som arbetade med insatser som vände sig till asylsökande eller nyanlända (tabell 3.3). Medianen var 5 frivilliga.

Enbart 16 procent av organisationerna svarade att de inte hade använt sig av ideellt engagerade, 36 procent hade mellan 1 och 5 frivilliga och 29 procent arbetade med mellan 6 och 20 frivilliga. En femtedel sa sig ha arbetat med fler än 20 ideellt engagerade.

Något förvånande uppgav även organisationer som enligt SCB inte har några anställda att de haft anställda som arbetat med asylsökande eller nyanlända. Det skulle antingen kunna tyda på att organisationerna anställt personal på timbasis under året eller att det är en fördröjning i att sådana uppgifter registreras i SCB:s databaser. Detsamma gäller för uppgiften att en del organisationer uppgett att fler än 5 anställda arbetat med asylsökande eller nyanlända samtidigt som organisationen enligt SCB:s register enbart har upp till 5 anställda.

Tabell 3.3. Ideellt engagerade som arbetat med asylsökande eller nyanlända efter antal anställda med dessa arbetsuppgifter, 2015. Procent

Antal ideellt engagerade som arbetat med asylsökande eller nyanlända	Inga anställda som arbetar med asylsökande eller nyanlända	1–5 anställda som arbetar med asylsökande eller nyanlända	Fler än 5 anställda som arbetar med asylsökande eller nyanlända	Totalt
Inga	6	22	30	16
1–5	27	38	12	36
6–20	39	21	15	29
Fler än 20	27	20	42	20
N	33	115	33	239
Antal, genomsnitt (utan sista procenten)				18
Antal, median (utan sista procenten)				5

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Extremvärden motsvarande den sista percentilen har tagits bort innan beräkning av genomsnitt och median.

Typer av insatser

Vår studie visar att ideella organisationer med social inriktning genomför en stor mängd insatser som syftar till att hjälpa asylsökande eller nyanlända.

De översta staplarna i figur 3.1 visar hur stor andel av VAN-organisationerna som genomfört en viss insats som vänt sig till asylsökande eller nyanlända.

De nedre staplarna visar hur stor denna andel är sett till samtliga organisationer som deltagit i studien.

Vi ser att *språkcaféer eller läxläsning för unga eller vuxna* var den vanligaste insatsen. Hela 43 procent av organisationerna erbjöd detta. Näst vanligast var det med olika typer av *mötesplatser som syftar till att skapa kontakter mellan unga nyanlända och unga som redan lever och verkar i det svenska samhället*, vilket 35 procent av organisationerna ägnade sig åt 2015. Vidare ägnade en tredjedel av VAN-organisationerna sig åt det *akuta flyktningmottagandet (till exempel insatser vid järnvägsstationer, flygplatser, hjälp till ankommande att få kläder, mat och transporter)*.

Minst vanligt bland de insatser vi räknat upp var särskilda insatser för att värva nyanlända som medlemmar i den egna organisationen, vilket enbart 5 procent uppgav att de hade arbetat med. Detta kan framstå som något paradoxalt i kontrast till insatsen kring mötesplatser. Ställer vi svaren på dessa två

frågor i relation till varandra ser vi att enbart 10 procent av de organisationer som uppgav att de skapat mötesplatser mellan unga nyanlända och unga som är etablerade i det svenska samhället också hade arbetat med särskilda insatser för att värva medlemmar i den egna organisationen (inte redovisat här).

Detta skulle kunna tyda på att organisationerna tenderar att arbeta *för* asylsökande och nyanlända snarare än att *göra dem delaktiga i sin egen verksamhet*.

Denna diskrepans skulle emellertid kunna vara ett uttryck för att formuleringen *särskilda insatser* kan vara svårtolkad. Möjligen betraktas samtliga deltagare i en verksamhet, såväl de som redan tillhör den ideella organisationen och de som är nya som just deltagare. Ett sådant synsätt skiljer sig från att de nytillkomna skulle vara föremål för någon *särskild insats* trots att det kanske framstår som naturligt för dem att så småningom bli medlemmar i den aktuella organisationen.

Mot bakgrund av en sådan förståelse syns inte rekryteringsverksamhet särskilt väl i vår redovisning. Det går också att tänka sig att verksamhet som först och främst syftar till att värva nya medlemmar skulle kunna tolkas som någon form av utnyttjande för mindre hedervärda syften i detta sammanhang, varför organisationerna inte skulle vara lika benägna att lyfta fram sådana eventuella aktiviteter.



Figur 3.1 Insatser med målgruppen nyanlända och asylsökande som organisationerna arbetat med under 2015. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

När vi granskar fritextsvaren ser vi att verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända kan ta sig många olika uttryck. Det praktiska biståndet verkar till exempel ofta handla om klädinsamling och -utdelning, men även annan praktisk hjälp som cykelskola och ”psykosocialt stöd till asylsökande och nyanlända som lever med hiv” förekommer. Ytterligare exempel är ”*efterforskning*” och ”*familjeåterförening*” samt ”*hjälp med att förstå och fylla i blanketter*”. Vidare uppgav en del organisationer att de arbetat med samhällsorientering och andra insatser inom ramen för etableringsuppdraget.

Svaren tyder också på att organisationerna många gånger helt enkelt tycks applicera sin ordinarie verksamhet, som att erbjuda skyddat boende till våldsutsatta eller brottsofferstöd, till att omfatta även asylsökande och nyanlända. Påverkansarbete nämns enbart av tre organisationer som utnyttjat det fria svarsalternativet.

Samverkan

Den återstående redovisningen i detta avsnitt gäller enbart de organisationer som haft verksamhet som riktat sig till asylsökande eller nyanlända under 2015, det vill säga dem vi tidigare betecknat som VAN-organisationer.

Vanligt att samarbeta med andra ideella kring det akuta flyktingmottagandet

Den första frågan handlar om det *akuta flyktingmottagandet* (till exempel insatser vid järnvägsstationer, flygplatser, hjälp till ankommande att få kläder, mat och tak över huvudet). Resultaten visar att 38 procent av organisationerna uppgav att de hade samarbetat med andra ideella aktörer i denna fråga (tabell 3.4). Betydligt mindre vanligt var det att samarbeta med offentliga aktörer, 29 procent.

Tabell 3.4. Andel VAN-organisationer som haft olika typer av samarbeten för nyanlända eller asylsökande kring akut flyktingmottagande. Procent

	Ja, har funnits före hösten 2015 (%)	Ja, från och med hösten 2015 (%)	Ja, (totalt) (%)	Ökning i procent	N
Med ideella organisationer	15	23	38	+253	317
Med kommuner	6	19	25	+416	303
Med regioner, kommunförbund eller landsting	2	3	5	+250	302
Med statliga aktörer (t. ex. länsstyrelsen, Migrationsverket eller Polisen)	8	7	15	+188	304
Samarbete med offentliga aktörer totalt			29		295
Samarbete med både offentliga och ideella aktörer			18		317

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Vi har också tittat på om organisationerna arbetat på detta sätt redan före hösten 2015 eller om det var då de inledde detta arbete. Här kan vi konstatera att det var betydligt vanligare att organisationerna börjat fokusera kring det akuta flyktingmottagande från och med hösten 2015 när vi ser till samarbeten med andra ideella organisationer och med kommuner. Andelen organisationer som samarbetat med kommuner fyrdubblades sett till hur situationen var före hösten 2015. Samarbeten med regionala och nationella aktörer kring det akuta flyktingmottagandet är generellt sett ovanliga.

Vi ser också att samarbeten med ideella aktörer i viss utsträckning redan funnits före hösten 2015. Däremot var det relativt få organisationer som hade sådana samarbeten med offentliga aktörer innan dess.

Att samarbeta med frivilliga organisationer utesluter däremot inte att också samarbeta med offentliga aktörer, vilket 18 procent av organisationerna uppgav att de hade gjort kring det akuta flyktingmottagandet 2015.

Kommunen viktig samarbetspartner i den långsiktiga verksamheten

Givetvis vill vi också veta mer om organisationernas långsiktiga arbete tillsammans med andra aktörer. Även här är andra ideella organisationer den samarbetspartner som störst andel organisationer vänt sig till eller blivit uppsökta av (tabell 3.5). Sammantaget uppgav 43 procent av organisationerna att de haft ett sådant samarbete. Slår vi samman frågan om samarbeten med offentliga aktörer från alla tre nivåer ser vi att en lika stor andel uppgav att de hade sådana erfarenheter. En fjärdedel av organisationerna svarade att de samarbetat med organisationer från både ideell och offentlig sektor.

Här ser vi dock att kommunerna tycks vara en minst lika viktig aktör. Nästan fyra av tio organisationer svarade att de hade samarbetat i mer långsiktiga arbetsformer med kommuner. Även statliga aktörer

verkar ha varit viktiga samarbetspartner här, 28 procent av de svarande organisationerna uppgav att de haft ett sådant samarbete. Däremot tycks inte regioner, regionförbund eller landsting ha spelat någon större roll i de ideella organisationernas arbete kring asylsökande och nyanlända.

Ser vi till hur länge dessa samarbeten funnits ser vi att ideella organisationer, kommuner och statliga aktörer ligger på ungefär samma nivå när det gäller etablerat gemensamt arbete. Däremot har nyligen framvuxna samarbeten skett huvudsakligen med andra ideella organisationer och kommuner.

Samverkan mellan olika ideella organisationer kan innebära att dela information, erfarenheter och kunskaper med varandra. Etablerade organisationer kan också ge stöd till mer nystartade sammanslutningar och initiativ. Genom att bilda nätverk kan det civila samhället få en starkare röst och fungera bättre som samtalspart mot olika offentliga aktörer (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016).

Det långsiktiga samarbetet mellan ideell och offentlig sektor verkar typiskt sett handla om att exempelvis offentliga aktörer tillhandahåller lokaler, inrättar samordnar- eller projektledartjänster eller lånar ut personal tillfälligt till verksamhet de håller i gemensamt med ideella organisationer. Ibland ansöker även kommuner och civilsamhällesorganisationer om gemensamma projektmedel.

Innehållet i verksamheten kan handla om att skapa mötesplatser mellan nyanlända och svenskar som är etablerade i samhället, ofta även för att underlätta att nyanlända ska lära sig svenska. Men det kan också röra sig om hobbyverksamhet som körsång, idrott eller matlagning eller om verksamhet som är inriktad på att föra nyanlända närmare arbetsmarknaden, till exempel genom att kommunen bidrar till att förmedla praktikplatser på arbetsintegrerande sociala företag (Sveriges Kommuner och Landsting 2015).

Tabell 3.5. Andel VAN-organisationer som haft olika typer av samarbeten kring nyanlända eller asylsökande som innebär ett långsiktigt gemensamt arbete, 2015. Procent

	Ja, har funnits före hösten 2015 (%)	Ja, från och med hösten 2015 (%)	Ja, (totalt) (%)	Ökning i procent	N
Med ideella organisationer	24	19	43	+179	316
Med kommuner	23	14	37	+160	308
Med regioner, kommunförbund eller landsting	6	4	10	+167	300
Med statliga aktörer (t. ex. länsstyrelsen, Migrationsverket eller Polisen)	21	7	28	+133	309
Samarbete med offentliga aktörer totalt			43		294
Samarbete med både offentliga och ideella aktörer			25		316

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

När vi jämför det akuta arbetet med det långsiktiga gemensamma arbetet ser vi att samarbete med offentliga aktörer är vanligare för den långsiktiga verksamheten på alla tre nivåerna.

Samverkan med andra civilsamhällesorganisationer kan handla om att dela information, kunskap och erfarenheter. Det kan gälla omvärldsbevakning, vilka metoder som verkar fungera eller gemensamt hitta lösningar på problem. Etablerade organisationer kan även stärka nyare rörelser och initiativ (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016).

Vi vet att samverkan med offentliga aktörer ofta är dubbelriktad, dels får kommuner och andra aktörer

information om vilken verksamhet som finns inom civilsamhället, särskilt när den är nystartad. Kommunerna kan då till exempel lättare förmedla kontakter till organisationerna och bidra till att samordna så att resurserna används där de behövs mest. En sådan samverkan kan innebära att de ideella organisationerna har kunskap om offentliga aktörers ansvar och vilka insatser de gör vid asylmottagande och nyanländas etablering. Det kan i förlängningen leda till att förstå i vilka skeden och på vilket sätt de egna insatserna gör mest nytta (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016).

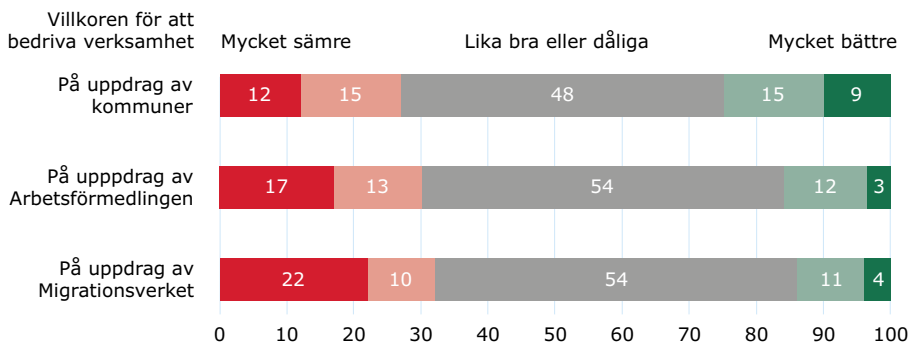
Syn på villkor

Organisationernas villkor jämfört med kommersiella aktörers villkor

Som ett led i att belysa principerna mångfald och kvalitet i betydelsen bredd av utförare av välfärdstjänster och civilsamhällets särart i hur dessa tjänster utförs, ville vi också veta hur organisationerna ser på sina villkor i arbetet med nyanlända och asylsökande på uppdrag av offentliga aktörer jämfört med vad de tror om andra aktörers villkor.

Resultaten visar att cirka hälften av organisationerna anser att deras villkor är lika bra eller lika dåliga som de kommersiella aktörernas oavsett om de har verksamhet som genomförs på uppdrag av kommunen, Arbetsförmedlingen eller Migrationsverket (figur 3.2).

På liknande sätt som vi sett tidigare i rapporten visar sig även här att de ideella organisationerna bedömer sina relationer med kommuner som något bättre än dem de har med offentliga aktörer på nationell nivå. Nästan en fjärdedel, 24 procent, svarade att de uppfattade sina villkor vid uppdrag från kommunen som något eller mycket bättre än kommersiella aktörers, jämfört med 15 procent när uppdragen kommer från Arbetsförmedlingen eller Migrationsverket. När vi ser på uppdrag från de två sistnämnda bedömde en dubbelt så stor andel ideella organisationer villkoren som sämre än de som bedömde dem som bättre.



Figur 3.2 Bedömning av villkor för organisationen i arbetet med nyanlända och asylsökande jämfört med villkoren för kommersiella aktörer. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors enkätundersökning Civila samhällets villkor 2015.

Kommentar: Svarsalternativen var: "mycket sämre", "något sämre", "lika bra eller dåliga", "något bättre" och "mycket bättre".

Mångfald och kvalitet

Vi ville också veta vad de organisationer som arbetat med asylsökande eller nyanlända under 2015 (VAN) menar utmärker dem i egenskap av ideell organisation i arbetet med nyanlända och asylsökande jämfört med offentliga och kommersiella aktörer.

Svaren spänner över en rad olika egenskaper. Dessa har vi kategoriserat som värderingar, att engagemanget bärs av ideella krafter, oberoende, organisationernas specifika struktur eller sätt att organisera sig och lokalkännedom, flexibilitet, specialkunskaper och erfarenhet att arbeta med en viss fråga, förmågan att inge förtroende hos målgrupperna, frånvaron av vinstkrav och att de fyller en lucka i välfärdssystemet.

Bland svaren som rör *värderingar* underströks att de kristna eller humanistiska värderingarna tillhör själva drivkraften, att vara icke-värderande och att det präglar bemötandet av de nyanlända och de asylsökande. Typiska svar här är *”idealitet och empati”* och att *”arbetet är värderingsstyrt, det vill säga präglas av ett högt etiskt förhållningssätt”*. Tanken om värderingar verkar också kunna kopplas till frånvaron av *vinstkrav eller vinstintresse*, till exempel när det uttrycks som *”motiverade av hjärtat och inte av plånboken”*, där vinstintresse får symbolisera motsatsen till de goda och underförstått osjälviska värderingar organisationen ser sig stå för.

En del av svaren som rör det *ideella engagemanget* betonar att det är en resurs i sig där särskilt pensionärers mindre schemastyrda vardag lyfts fram som en stor tillgång. Här lyfts också en medvetenhet om att detta till viss del avlastar kommunerna. Den andra aspekten är ofta genuiniteten i dessa möten, där alltså motiven förutsätts vara osjälviska, uttryckt till exempel så här:

”Man vill verkligen möta de nyanlända med respekt och ge människor, varje individ, ett tagande och givande.”

När svaren kretsar kring organisationens *oberoende* så syftar det på värderingar i bemärkelsen opartiskhet,

och att vara religiöst och politiskt obunden. Flera respondenter lyfte även fram att de är friare att arbeta utifrån individernas behov, utan hänsyn till deras bakgrund, den ekonomiska eller politiska verkligheten. Detta kunde uttryckas till exempel så här:

”Att vi inte är en myndighet, nyanlända och asylsökande är inte i någon slags beroendeställning till oss.”

Organisationernas specifika *struktur eller sätt att organisera sig* har flera dimensioner. En platt organisation lyfts fram av flera svaranden, vilket verkar betraktas som ett egenvärde då det inte kommenteras vidare. En annan aspekt som flera nämnde är ett stort och etablerat nätverk, vilket kan vara till nytta dels för att rekrytera arbetskraft som tolktjänster, dels för att exempelvis hjälpa dem som behöver stöd som i kvinnojoursverksamhet där det kan krävas kontakt med andra organisationer i landet.

Den typen av kommentarer kan även kopplas till *lokalkännedom* som nämndes som utmärkande där organisationer beskriver sig som *snabbfotade*. Blandningen av ideellt engagemang och anställd personal beskriver en organisation som unik. En annan organisation nämner att hög personaltäthet utmärker dem.

En medlarroll mellan sektorerna förekommer också i kommentaren:

”att bygga broar mellan civilsamhället och den offentliga sektorn med utgångspunkt från medborgaransvaret” samt *”möjligheten att kombinera olika resurser; ersättning från offentlig aktör, insamlade pengar, volontärsresurser, projektmedel där de offentliga ersättningarna blir medfinansiering.”*

Snabbhet i handläggning och beslut verkar också vara förknippat med att inte arbeta med myndighetsutövning och därmed vara tvungen att följa andra regler och rutiner:

”Framför allt att vi inte är en myndighet, vi behöver inte vara så ’fyrkantiga’ men ändå uppfylla standardkrav.”

Något som inte nämns är att organisationen är demokratiskt uppbyggd. Möjligen ses det inte som något som är direkt relevant för arbetet med asylsökande och nyanlända.

Även *flexibilitet* är kopplat till organisationens säregna struktur. Det kan då handla om att snabbt få till stånd insatser genom korta beslutsvägar och om stor tillgänglighet tidsmässigt och i viss mån uthållighet. Ett typiskt svar är:

”Tillgängliga 24/7. Öömma för arbetstider. Snabbare nätverk för tolktjänster.”

En annan aspekt som lyfts fram är att kunna anpassa verksamheten utifrån målgruppernas behov genom att vara mindre byråkratiska, något som kan illustreras med följande citat:

”Vi kan skraddarsy aktiviteterna. Vi kan skaffa ledare med breda kunskaper rätt snabbt. Vi kan starta med kort varsel”.

Ytterligare en aspekt handlar om organisationernas *specialkunskaper* och om deras *erfarenhet* att arbeta med en viss fråga. Här lyftes särskilda yrkeskunskaper fram som att arbeta med jurister som är kunniga i asyrrätt, vårdpersonal i allmänhet och psykoterapeuter specifikt.

Vissa kunskaper är också direkt kopplade till organisationens uppdrag som att de som arbetar där kan teckenspråk och kan agera språkstödare vid möten med döva personer eller kan

”ge stöd och rådgivning till gode män för ensamkommande. Kunskap om lagreglerade frivilliguppdrag och vad som behövs för rekrytering och utbildning”.

Det kan också handla om särskilda kunskaper om vissa grupper av asylsökande som hbtq-personer eller om våldsutsatta kvinnors behov. Vidare betonades ofta erfarenhetens längd och att de tagit emot människor vid tidigare kriser eller annan typ av katastrofhjälp som vid skogsbranden i Västmanland. Både organisering och specialkunskaper framställs ibland som att det innebär att organisationerna *fyller en lucka i välfärdssystemet*, särskilt i kontrast till offentliga aktörer.

Förmågan att inge *förtroende hos målgrupperna* är ytterligare en egenskap som organisationerna lyfte fram som unik. Det kan handla om en uppfattning att asylsökande och nyanlända har lättare att lita på en ideell organisation, att det finns en större närhet till den enskilda och därmed möjligheten att fånga upp personer där de befinner sig genom ett personligt bemötande.

En organisation som bedriver psykiatrisk specialistvård skrev så här:

”För patienterna är det en avsevärd fördel att bli remitterade till oss i stället för till andra privata psykiatriska vårdgivare då de upplever sig mindre stigmatiserade på en traumamottagning som drivs under Röda Korsets namn.”

Just vikten av ett starkt varumärke återkom också ett flertal gånger i fritextsvaren, särskilt i fråga om Röda Korset som beskrivs som en *”välkänd och aktad organisation som de nyanlända känner till”*. Att inte vara en myndighet spelar också in här. Ibland kopplas förmågan att kunna skapa trygghet hos målgrupperna även till att medlemmarna har erfarenhet av att ha varit nyanländ, ha invandrat, ha stått utanför arbetsmarknaden eller levtt marginaliserat på annat sätt.

De mervärden som organisationerna lyfter fram som specifika för arbetet med nyanlända stämmer i stor utsträckning överens med de som den svenska forskningslitteraturen generellt lyfter fram (Gavelin, Kassman & Engel 2010, Hultén & Wijkström 2006).

Kapitel 4. Sammanfattning och slutsatser

I vår rapport speglas olika dimensioner av politiken för det civila samhället. För första gången har vi undersökt villkoren för civilsamhällesaktörer med social inriktning där många även genomför insatser inom välfärdsområdet. I denna sammanfattning relaterar vi resultaten till de sex principerna för uppföljningen av politiken för det civila samhället (prop. 2009/10:55). Indikatorsystem kan fånga upp förändringar i samhället och i bästa fall kan de även fånga upp politiska förändringar inom sitt område. Samtidigt genererar de ofta nya frågor som kräver fördjupade undersökningar. I den avslutande diskussionen sätts resultaten i relation till andra studier och aktuella diskussioner om villkor och utveckling framöver.

Självständighet och oberoende

Det är vanligt att vara beroende av offentliga medel både för att bedriva sin kärnverksamhet och för att utveckla verksamheten bland de undersökta organisationerna. Fler än hälften av alla organisationer svarade så.

Vi kunde också se att organisationer med avlönad personal oftare känner sig beroende av offentliga medel för att bedriva sin kärnverksamhet än organisationer utan anställda medarbetare. Det skulle kunna tyda på att verksamheterna i sig är mer omfattande och har kapacitet att exempelvis utföra upphandlad verksamhet och kan betraktas som mer professionella i bemärkelsen mer jämförbara med offentliga eller kommersiella aktörer. En minskning av offentliga medel kan då även antas ha större konsekvenser exempelvis i termer av fasta kostnader för löner och lokaler.

Trots att beroendet av offentliga medel verkar vara så utbrett uppgav nästan åtta av tio organisationer att de enbart i liten utsträckning eller inte alls upplever

att sådana samarbeten begränsat deras självständighet eller oberoende (till exempel när det gäller att fritt uttrycka åsikter eller att framföra kritik).

Här såg vi dock att det var en mindre andel (42 procent) av organisationerna med verksamhet riktad till asylsökande eller nyanlända (VAN) som inte alls upplevde sådana begränsningar, jämfört med de organisationer som inte bedrev sådan verksamhet 2015 (VIAN) (56 procent).

Dialog

En tänkt dialog mellan offentliga aktörer och civilsamhälle tar sin utgångspunkt i att det finns kontaktytor mellan sektorerna. Här ser vi en rad skillnader mellan organisationer med verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VAN) och de övriga organisationerna (VIAN) där 85 procent av VAN jämfört med 62 procent av VIAN haft sådana kontakter 2015.

Dessa skillnader fanns på kommunal, regional och statlig nivå. Det är rimligt att anta att det är just arbetet med mottagande och etablering av nyanlända som bidragit till ökade kontakter med offentliga aktörer.

Det var betydligt vanligare med kontakt på kommunal nivå jämfört med på regional och statlig nivå.

Den vanligaste kontaktformen mellan offentliga och ideella aktörer är deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande på lokal nivå (47 respektive 26 procent för VAN och VIAN). Andra vanliga former är samarbete i projekt och att tjänstemän eller politiker tagit kontakt med organisationen för att rådgöra i någon fråga, främst på kommunal nivå. Likväl uppgav VAN-organisationerna i större utsträckning än VIAN-organisationerna att de haft den typen av kontakter även på regional och statlig nivå. Dialog kring den verksamhet som organisa-

tionen genomför på uppdrag av kommunen nämndes också som vanliga kontakttyper. Drygt en tredjedel av VAN och drygt en femtedel av VIAN hade arbetat så.

En förutsättning för konstruktiv dialog är parternas kunskap om varandra. När vi studerar organisationernas syn på vilken kunskap tjänstemännen på kommunal, regional och statlig nivå har om deras villkor ser vi dels en stor spridning i svaren, dels stora skillnader i hur kunskapen bedöms. På lokal nivå uppgav nästan 40 procent av de undersökta organisationerna att de tror att tjänstemännen har goda kunskaper om deras organisationers villkor och förutsättningar oavsett inriktning. På regional och statlig nivå bedömde betydligt färre organisationer att tjänstemännen har goda kunskaper.

Skillnader mellan VAN- och VIAN-organisationer fanns främst på den nedre, negativa, delen av skalan. Hela 20 procent av VIAN-organisationerna jämfört med 13 procent av VAN-organisationerna ansåg att de kommunala tjänstemännen i mycket liten utsträckning hade kunskap om organisationens villkor. Samma mönster upprepar sig ännu tydligare på regional nivå (33 jämfört med 21 procent) och på statlig nivå (31 jämfört med 19 procent).

Vi såg att 38 procent av VAN-organisationerna uppgav att de haft något samarbete med andra ideella aktörer kring akuta insatser riktade mot asylsökande och nyanlända och 43 procent av organisationerna uppgav att de haft ett långsiktigt samarbete med andra civilsamhällesorganisationer. Betydligt mindre vanligt var samarbeten med offentliga aktörer kring akuta insatser, vilket enbart 29 procent hade deltagit i. Ser vi till långsiktiga samarbeten hade hela 43 procent samarbetat med offentlig sektor.

Öppenhet och insyn

När det kommer till organisationernas uppfattning om i vilken utsträckning tjänstemän i kommuner, regioner, landsting och regionförbund samt i staten bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog mellan sin organisation och deras förvaltning, ser vi en stor spridning på samma sätt som i frågan om deras kunskaper.

Ett annat återkommande mönster är ett starkare band mellan aktörerna och därmed bättre kvalitet i dialogen på lokal nivå, där en avsevärt större andel av de undersökta organisationerna bedömer att kommunala tjänstemän bidrar till öppenhet och ömsesidighet jämfört med tjänstemännen på regional eller statlig nivå. På regional och statlig nivå bedömde till och med fler än fyra av tio av de organisationer som arbetat med asylsökande eller nyanlända (VAN) och cirka hälften av de som inte arbetat med dessa grupper (VIAN) att tjänstemännen i ganska eller mycket liten utsträckning bidrar till ett positivt klimat i dialogen mellan sektorerna.

Analysen visar vidare att fler större organisationer, både sett till antal anställda och antal medlemmar, upplever att tjänstemännen i offentlig sektor bidragit till ett bra samarbetsklimat jämfört med mindre organisationer.

Närheten till det offentliga på lokal nivå återspeglar sig också i frågan om organisationerna genomfört verksamhet på uppdrag av det offentliga där det var betydligt vanligare med uppdrag från kommuner än uppdrag som utgår från regional eller nationell nivå.

Långsiktighet

Till de vanligaste största inkomstkällorna bland de undersökta organisationerna hörde bidrag för verk-

samheten från kommun, stat eller region/landsting, till exempel organisationsbidrag, verksamhetsbidrag eller aktivitetsstöd. Bland organisationer med verksamhet som inte riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VIAN) nämndes den oftast, medan den var näst vanligast bland de största inkomstkällorna för ideella organisationer med verksamhet som riktar sig till asylsökande eller nyanlända (VAN), 27 respektive 24 procent. Bland VAN-organisationerna var det ännu vanligare att så kallad övrig försäljning av varor och tjänster räknades som den enskilt största inkomstkällan.

Vidare får ersättning för offentligt uppdrag (både upphandlad verksamhet och annan ersättning) räknas till de mest betydelsefulla källorna bland de undersökta organisationerna.

Undersökningen visar vidare att det är mycket vanligt att ideella aktörer med social inriktning arbetar på uppdrag av och därmed mot ersättning av offentlig sektor. Mer än hälften av de undersökta organisationerna gjorde det. Närmare bestämt hade 58 procent av VAN-organisationerna under 2015 haft uppdrag av offentlig sektor på någon nivå, jämfört med 48 procent bland VIAN-organisationerna samma år.

Nästan åtta av tio undersökta organisationer ansåg sig ha haft goda ekonomiska förutsättningar att genomföra sin kärnverksamhet. Däremot ser vi en större spridning i hur organisationerna bedömer sina ekonomiska villkor när det gäller verksamhetsutveckling. Bland VAN-organisationerna sa sig 62 procent ha haft ekonomiska förutsättningar att kunna utveckla sin verksamhet på det sätt de önskat till skillnad från 51 procent av de övriga organisationerna. Större organisationer bedömer generellt sina möjligheter till verksamhetsutveckling som något bättre än mindre organisationer.

Även för eventuella förändringar av ekonomiska förutsättningar visar resultaten en förhållandevis stor spridning. Av VAN-organisationerna ansåg 42 procent att deras ekonomiska förutsättningar har förbättrats, vilket kan jämföras med 31 procent bland övriga

organisationer. Om det är ett tecken på ökade anslag för området flyktingmottagande kan vi dock bara spekulera om.

Vidare ser vi en stor variation i hur organisationerna bedömer hur lagar och regler påverkar deras möjligheter att bedriva sin kärnverksamhet där 28 procent av VAN-organisationerna ansåg att lagar och regler begränsar dem till skillnad från VIAN-organisationerna där enbart 19 procent svarade så.

Ser vi till hur lagar och regler påverkar organisationernas möjlighet till att utveckla sin verksamhet gör även där VAN-organisationerna en mer negativ bedömning jämfört med de övriga organisationerna (29 jämfört med 22 procent). En större andel av organisationerna med minst fem anställda ansåg att lagar och regler försvårade deras möjligheter att bedriva kärnverksamhet eller att utveckla verksamheten jämfört med mindre organisationer.

Cirka 60 procent av organisationerna ansåg inte att lagar och regler förändrats så att de påverkat deras möjligheter att verka. Det är något vanligare bland VAN-organisationerna att tycka att lagar och regler hade förbättrat möjligheterna att bedriva sin verksamhet.

Mångfald och kvalitet

Vår studie visar att det finns en stor variation bland organisationer som har social inriktning generellt och bland dem som utför insatser som riktar sig till asylsökande eller nyanlända specifikt. De skiljer sig avseende storlek, syften och faktisk verksamhet. Många gånger ser vi också en stor variation i hur dessa organisationer upplever sina villkor.

De egenskaper som de organisationer som arbetat med asylsökande eller nyanlända 2015 lyfter fram som utmärkande för deras verksamhet är de värderingar som finns i organisationen och bland de människor som gör insatser där och att engagemanget bärs av frivilliga. Andra unika egenskaper som framkom i fritextsvaren var organisationernas oberoende i olika avseenden, deras specifika struktur eller sätt att organisera sig och lokalkännedom, deras flexibilitet,

specialkunskaper och erfarenhet att arbeta med en viss fråga. Även förmågan att inge förtroende hos asylsökande eller nyanlända var något många organisationer ansåg skiljde dem från andra aktörer.

Frågan om kvalitet i bemärkelsen att utförare av välfärdstjänster ska upprätthålla kvalitet oavsett huvudmannaskap är svår att komma åt med hjälp av enkäter. I stället arbetar myndigheten med att fördjupa denna princip genom mer kvalitativt inriktade metoder.

Villkoren kring flyktingmottagande

Av de undersökta organisationerna uppgav 41 procent att de arbetat med asylsökande eller nyanlända under 2015 och det är därför enbart dem vi frågat om hur de ser på sina organisationers villkor i dessa insatser.

Vår studie visar att de flesta av dessa organisationers verksamhet nått relativt små grupper av asylsökande eller nyanlända. Enbart en femtedel av organisationerna uppgav att deras verksamhet hade nått fler än 300 personer. Vår bild är att det finns några få organisationer som är relativt stora och som har utrymme att nå många personer i denna målgrupp.

Två tredjedelar av de svaranden uppgav att det var mellan en och fem anställda som hade uppgifter som var relaterade till asylsökande eller nyanlända. Det var mindre vanligt att organisationer arbetade med dessa frågor enbart med hjälp av ideellt engagerade.

Majoriteten, närmare bestämt två tredjedelar, svarade att de hade minst 1 och som mest 20 frivilliga.

Till de vanligaste insatser organisationerna erbjudit asylsökande eller nyanlända hör språkcaféer och läxläsning, något som 43 procent av organisationerna erbjudit. Även att skapa mötesplatser för kontakter mellan unga nyanlända och unga som är etablerade i det svenska samhället var vanligt, 35 procent hade bedrivit sådan verksamhet. Akut flyktingmottagande hade 31 procent erfarenhet av.

Studien visar att 38 procent av organisationerna har haft något samarbete med andra ideella aktörer kring

akuta insatser riktade mot asylsökande eller nyanlända. Betydligt mindre vanligt var samarbeten med offentliga aktörer kring akuta insatser, vilket enbart 29 procent hade deltagit i. Vi ser också att det var betydligt vanligare att organisationerna börjat samarbeta med andra ideella aktörer och med kommuner kring det akuta flyktingmottagandet från och med hösten 2015. Relativt få organisationer hade sådana samarbeten med offentliga aktörer innan dess.

Samarbete kring långsiktiga insatser för asylsökande och nyanlända är ännu vanligare, 43 procent av organisationerna uppgav att de haft ett sådant samarbete med andra civilsamhällesorganisationer. En lika stor andel uppgav att de hade sådana erfarenheter från att samarbeta med offentlig sektor på någon nivå. Kommunerna är särskilt vanliga samarbetspartner, vilket 38 procent av de svarande hade erfarenhet av. En fjärdedel av organisationerna svarade att de samarbetat med organisationer från både ideell och offentlig sektor i det långsiktiga arbetet, jämfört med knappt en femtedel kring mer akuta insatser.

När vi bad organisationerna att bedöma sina villkor jämfört med villkoren för kommersiella aktörer kring insatser för denna målgrupp ser vi att cirka hälften av organisationerna anser att deras villkor är lika bra eller lika dåliga som för vinstdrivande organisationer, oavsett om uppdraget kom från kommunen, Arbetsförmedlingen eller Migrationsverket. Vidare bedömer en större andel ideella organisationer sina villkor, när de arbetar på uppdrag av kommuner, som något bättre jämfört med andra privata aktörer än de som gör samma bedömning när det gäller uppdrag från Arbetsförmedlingen eller Migrationsverket.

Avslutande diskussion

Mer än bara röstbärare eller utförare – socialt inriktade civilsamhällesorganisationers många roller

Civilsamhället kan, som inledningsvis nämnts, ha en mängd olika roller, till exempel röstbärare och opinionsbildare, utförare, servicegivare, demo-

kratiskola, som en arena för gemenskap och som motvikt till staten eller näringslivet.

Frågan hur dessa roller förhåller sig till varandra, och hur de kan balanseras, aktualiseras ofta specifikt för organisationer som har någon form av social inriktning och som antingen på egen hand genomför eller anlitas som utförare av välfärdstjänster. Farhågor finns att det civila samhället skulle kunna gå miste om sin roll som röstbärare och opinionsbildare på bekostnad av att rollen som utförare och servicegivare tar större utrymme.

I den akademiska litteraturen pågår en livlig debatt kring denna fråga och hur eventuella förändringar bör förstås, inte minst vad civilsamhällets eventuellt mer marknadsanpassade logik innebär för hela svenska välfärdssystemet (jfr Lundström & Wijkström 2012). Huruvida det skulle ha skett en faktisk förskjutning av dessa roller åt något håll ger inte denna studie underlag till. Det gör det dock motiverat att återkomma till samma undersökningsgrupp för att vid ett senare tillfälle studera eventuella förändringar samt att bevaka de forskningsprojekt som undersöker dessa frågor.

Det vi vet är att kommunernas köp av verksamhet från ideella föreningar och stiftelser har legat relativt konstant på knappt 3 procent av kommunernas kostnader mellan 2006 och 2013. Landstingens köp av ideella föreningar har legat på under 1 procent under samma period (Sveriges Kommuner och Landsting 2014). Även när vi mer specifikt ser till området social omsorg verkar det vara stabilt enligt den sammanställning Statistiska centralbyrån har gjort när det gäller kostnader för köpt verksamhet av ideella organisationer mellan 2010 och 2013 (SCB 2015a).

Vi har sett en stor variation bland de socialt inriktade organisationernas grundläggande syften. Många ändamål kan dessutom arbetas med både som röstbärare och som utförare eller servicegivare. *Att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor i befolkningen* kan exempelvis både ske genom att försöka påverka politiska beslut eller arbeta opinions-

bildande och genom att ge konkret hjälp i vardagen till den aktuella gruppen.

Även om vår studie inte direkt pekar på att civilsamhällesorganisationer med social inriktning primärt skulle vara utförare, vare sig vi ser till enskilda organisationer eller till organisationerna som helhet, finns det ett värde i att värna om att ingen av dessa roller helt dominerar eller att organisationer behöver välja mellan att utöva olika roller.

Detta kan tänkas ske på olika sätt där långsiktiga finansieringsvägar är ett. Som utredningen *Palett för ett starkt civilsamhälle* (SOU 2016:13) föreslår är tillgången på organisationsbidrag och andra liknande bidrag, som inte är prestationsbaserade, en viktig del i detta.

Andra insatser för att värna om och stärka civilsamhällets betydelse som röstbärare och demokratiskola är att verka för ökad kunskap hos politiker och tjänstemän i offentlig sektor samt att underlätta för det civila samhället att delta i viktiga beslutsprocesser i den offentliga förvaltningen.

Utöver röstbärrar- och utförarrollen får vi dock inte glömma att även gemenskapsdimensionen anges som en viktig funktion bland organisationernas grundläggande syften. Inte minst funktionen som motvikt till stat eller näringsliv nämns i fritextsvaren bland de egenskaper som utmärker VAN-organisationerna. Särskilt i meningen att en sådan position skapar förtroende för organisationerna gentemot asylsökande och nyanlända, vilket bidrar till att de har goda möjligheter att ge riktade insatser till just denna målgrupp, något vi återkommer till.

Civilsamhället som viktig resurs i arbetet med asylsökande och nyanlända som kräver erkännande och stöd

Årets uppföljningsrapport synliggör vilken stor resurs det civila samhällets organisationer är i att ta emot och integrera det stora antalet människor som sökt sig till Sverige de senaste åren på grund av konflikter,

förföljelse eller fattigdom. Som vi sett har de flesta undersökta organisationerna inte flyktmottagande som primär uppgift i bemärkelsen att de klassats som utförarorganisation i utförrregistret. Likväl uppgav 41 procent av organisationerna att de faktiskt genomfört insatser som riktat sig till asylsökande eller nyanlända.

Och även om organisationerna inte anger att det arbetet tillhör deras huvudsakliga syfte tyder mycket på att de tillhandahåller mycket omfattande verksamhet på lokal nivå som tar sig en mängd olika uttryck. För att det civila samhällets organisationer ska kunna vara uthålliga i sitt arbete och utforma det på det mest ändamålsenliga sättet krävs dock att regeringen och andra beslutsfattare ger både stöd och erkännande.

Bland de åtgärder som verkar mest efterfrågade finns att underlätta för arbetsintegrerande sociala företag, särskilt att ge finansiellt stöd för praktikplatser och handledning. Detta förslag, utöver att generellt förbättra villkoren för civilsamhällesorganisationer i Sverige, lämnade även utredningen *Palett för ett stärkt civilsamhälle* (SOU 2016:13). I övrigt förde organisationerna, i likhet med utredningen, fram önskemål om större finansiellt stöd, att förenkla administrativa och juridiska processer, ökad långsiktighet och bättre information till det civila samhället om hur organisationerna kan hjälpa till. Det fördes även fram önskemål om information och andra insatser som riktar sig till nyanlända för att öka deras möjligheter att bli en del av föreningslivet i Sverige.

Särarten som hinder och möjlighet

Eventuellt negativ särbehandling på grund av särart

Våra tidigare uppföljningsrapporter om det civila samhällets villkor har främst undersökt principerna självständighet och oberoende, öppenhet och insyn, dialog samt långsiktighet. Principerna kvalitet och mångfald har varit svårare att fånga med enkätundersökningar.

I årets uppföljning har vi dock gjort ett förstärkt försök att hämta kunskap om principerna kvalitet och mångfald.

Vi har närmat oss kvaliteten i meningen särart genom att ställa en rad frågor om hur civilsamhällesaktörerna ser på sina villkor som utförare av välfärdstjänster jämfört med andra aktörer, såväl offentliga som kommersiella. Enligt vår undersökning verkar de socialt inriktade civilsamhällesorganisationerna inte alltid uppfatta det som en fördel att vara ideella aktörer när de får uppdrag av en kommun, Arbetsförmedlingen eller Migrationsverket, jämfört med vad de tror om villkoren för kommersiella aktörer. De verkar alltså inte tro att deras eventuella särart automatiskt förstås som ett mervärde som offentliga aktörer är måna om att ge utrymme för. I stället skulle detta till och med kunna vara ett hinder i termer av volymer eller pris (se SOU 2016:13).

Ökad kunskap om ideella organisationers villkor i offentlig sektor i allmänhet samt i synnerhet bland anställda på kommunerna, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket, skulle antagligen kunna ge bättre förutsättningar att skapa mer jämlika villkor mellan olika aktörer.

Vi har även undersökt mångfald i bemärkelsen bredd av utförare av liknande typer av välfärdstjänster. Vi har ställt en fråga med öppet svarsalternativ där vi bitt organisationerna att med egna ord formulera vad deras unika egenskaper består i. De lyfter fram en mängd unika drag i egenskap av aktörer som gör insatser som riktar sig till asylsökande eller nyanlända. Likväl är det problematiskt att det inte är självklart att denna särart tas tillvara eller erkänns, vilket våra resultat också pekar på.

Ideella organisationer står för förtroende och flexibilitet i flyktmottagandet

En del av de egenskaper som organisationerna som arbetat med asylsökande eller nyanlända menar är unika för dem som ideella aktörer jämfört med offentliga eller kommersiella aktörer känner vi igen

från den kartläggning om socialt inriktade civilsambhällsorganisationers särart och mervärde som Karin Gavelin och kolleger (2010) genomfört. Just den särskilda värdegrunden var en av de oftast förekommande egenskaper som sades utmärka ideella aktörer samtidigt som kännedomen om denna idé eller vision oftare fyllde en subtil snarare än en konkret funktion. Den kunde också leda till positiva upplevelser i form av en känsla av meningsfullhet, men även till negativa i form av ökade krav och förväntningar bland anställda och brukare.

Ett annat tema som lyfts fram i Gavelins sammanställning är organisationers möjlighet att erbjuda ett annat, mer helhetligt och mer klientorienterat, bemötande som i sin tur relateras till brukares förtroende för just den ideella aktören att ta emot hjälp. Detta är också något som många organisationer i vår undersökning menar är särskilt viktigt för just asylsökande och nyanlända som flytt från konfliktområden där det offentliga stått för hot, våld och förtryck. Som ideell aktör, särskilt med ett starkt varumärke som religiöst och politiskt obunden organisation, till exempel Röda Korset eller Rädda Barnen, kan det vara lättare att ge stöd i egenskap av att inte vara just en myndighet.

Andra viktiga egenskaper som lyftes fram var organisationernas flexibilitet och lokalkännedom. Många organisationer har möjlighet att snabbt anpassa sig till akut uppkomna behov och kanalisera resurser, inte minst i form av frivilliga, där de ser att de behövs bäst.

Mångfald inom organisationerna och i civilsamhället i stort

Uppföljningen visar att det är vanligt att civilsambhällsaktörer med social inriktning bedriver verksamhet som mötesplatser eller nätverk med syftet att skapa kontakter mellan unga nyanlända och unga som är mer etablerade i det svenska samhället. Med andra ord så fyller de en tydlig gemenskapsfunktion. Samtidigt gör få organisationer direkta insatser för att försöka värva nya medlemmar till sin organisation.

Detta får oss att ställa frågan om och hur organisationerna får asylsökande eller nyanlända att bli delaktiga i deras verksamhet. Är svaren ett uttryck för ett vi-(som gör)-och-dom (som tar emot)-tänkande? Vi har visserligen undersökt organisationer med social inriktning och inte sådana som exempelvis har en tydlig rekreations- eller kulturprofil. Likväl skulle dessa resultat kunna tyda på att det för nyanlända kan finnas trösklar som gör det svårare att komma in i det civila samhället i Sverige.

Från tidigare forskning vet vi att personer med utländsk bakgrund, personer som står utanför arbetsmarknaden och personer utan tidigare föreningsvana ofta är underrepresenterade i det svenska civilsamhället (se von Essen, Jegermalm & Svedberg 2015, SCB 2015b). Både i frågan specifikt om nyanlända, där många antagligen stämmer in på denna beskrivning, men även mer generellt, vilket motiverar att mer på djupet undersöka vilka hindren är för underrepresenterade gruppers deltagande i det civila samhället och för att i förlängningen kunna arbeta främjande för att inkludera dem i större

utsträckning. Ett steg för att främja detta är förslaget om ett utredningsarbete i regi av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i SOU 2016:13.

Vi vet också att forskningen generellt har belyst invandrarorganisationernas funktioner och verksamheter för integration, men sällan diskuterat den roll civilsamhällets organisationer kan spela mer generellt (Scaramuzzino 2013). Den aktuella situationen med många nyanlända gör det än mer angeläget med fördjupad kunskap på detta område.

Kunskap om civilsamhällets villkor i offentlig sektor

Flera sektorerers perspektiv

Vi är medvetna om att vår undersökning, som utgår från civilsamhällets perspektiv, ger en ensidig bild av hur kunskapsförsörjningen inom offentlig sektor faktiskt ser ut. Därför är det en angelägen framtida uppgift att undersöka hur tjänstemännen på kommunal, regional och statlig nivå själva ser på sina kunskaper om det civila samhället samt hur de bedömer graden av öppenhet och insyn samt kvaliteten i dialogen med det civila samhället.

Riktade insatser till politiker och tjänstemän

Vår studie visar att den bredd av kanaler som finns för dialog och samråd mellan offentliga aktörer och det civila samhället är någorlunda känd och utnyttjas av de ideella organisationerna med social inriktning.

Trots det såg vi också en stor variation i hur de ideella organisationerna bedömer offentliga aktörers kunskap och förståelse för det civila samhället. Särskilt på regional och statlig nivå såg civilsamhällesorganisationerna även stora brister i det, vilket också stämmer med vår tidigare bild när vi undersökt ideella föreningars och trossamfunds villkor (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015) och den som utredningen *Palett för ett stärkt civilsamhälle* (SOU 2016:13) ger.

Att värdesätta och främja kunskap om det civila samhället och dess villkor bland politiker och tjänstemän borde därför vara ett centralt mål för beslutsfattare på alla nivåer. Det kan tänkas ske genom lagstiftning och ändrade rutiner som utredningen (SOU 2016:13) föreslår. Andra vägar att uppnå detta är genom riktade utbildningsinsatser som kan komma från till exempel Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, men även från andra myndigheter som har kunskap om branschspecifika förhållanden.

Referenser

Referenser

von Essen, J., Jegermalm, M. & Svedberg, L. (2015). *Folk i rörelse: medborgerligt engagemang 1992–2014*. Stockholm: Institutionen för socialvetenskap, Ersta Sköndal högskola.

Folkbildningsrådet (2011). *Politiken för det civila samhället – ur det civila samhällets perspektiv*. Rapport till regeringen (dnr 62, 2011, 11).

Gavelin, K., Kassman, A. & Engel, C. (2010). *Om idéburna organisationers särart & mervärde. En forskningskartläggning*. Stockholm: Överenskommelsen.

Harding, T. (2012). *Framtidens civilsamhälle – Underlagsrapport 3 till Framtidskommissionen*. Stockholm: Fritzes.

Hultén, P. & Wijkström, F. (2006). *Särart och mervärde i den ideella sektorn: en studie av ledares syn på de idéburna organisationernas betydelse*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMALundström, T. & Wijkström, F. (2012). *Från röst till service: vad hände sedan?: eller Som fisken i vattnet*. I Wijkström (Red.), *Civilsamhället i samhällskontraktet: en antologi om vad som står på spel*, s. 245–287.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2015). *Villkor för ideella föreningar och trossamfund: civila samhällets villkor 2014*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016). *Samla kraft. En vägledning för kommuner och civilsamhället om samverkan kring insatser för nyanlända*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Regeringens pressmeddelande (2016). *Stora utmaningar som kräver samverkan*. 3 mars 2016.

Regeringens proposition 2009/10:55 *En politik för det civila samhället*.

Regeringsbeslut (2010). *Uppdrag till Statistiska centralbyrån att ta fram statistik om det civila samhället*. IJ2010/00137.

Regeringsbeslut (2015). *Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2015-12-18, U2014/07165/UF, U2015/00842/UF, U2015/01238/UF m. fl.*

Scaramuzzino, R. (2013). *Det civila samhället och integration – en forskningsöversikt*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

SCB (2015a). *Finansärer och utförare inom vård, skola och omsorg 2013*. Statistiska meddelanden. Statistiska centralbyrån.

SCB (2015b). *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)*. Örebro: Statistiska centralbyrån (SCB).

SFS 2015:49 *Förordning (2015:49) med instruktion för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*.

SOU 2016:13 *Palett för ett stärkt civilsamhälle*. Betänkande av Utredningen för ett stärkt civilsamhälle. Stockholm: Wolters Kluwer.

Sveriges Kommuner och Landsting (2014). *Köp av verksamhet: kommuner, landsting och regioner 2006–2013*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.

Sveriges Kommuner och Landsting (2015). *Lossa: lokala exempel på samverkan mellan stat, kommuner och civilsamhälle i mottagandet av nyanlända*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.

Ungdomsstyrelsen (2012). *Dialog om det civila samhällets villkor. Ett partsgemensamt forum och organisationernas syn på politiken för det civila samhället 2011*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2013). *Dialog, självständighet och långsiktiga förutsättningar – en uppföljning med ideella föreningar i fokus. Civila samhällets villkor 2012*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Wijkström, F. & Einarsson, T. (2006). *Från nationalstat till näringsliv?: det civila samhällets organisationsliv i förändring*. Stockholm: Ekonomiska forskningsinstitutet (EFI), Handelshögskolan i Stockholm.

Vogel, J., Amnå, E., Munck, I. & Häll, L. (Red.), (2003). *Föreningslivet i Sverige: välfärd, socialt kapital, demokratiskola*. Stockholm: Statistiska centralbyrån (SCB).

Noter

¹ Dock inte inom området rekreation. Utförare av sjukvård på uppdrag av landsting är också exkluderade, liksom utförare inom utbildningsområdet.

² Inklusive dotterbolag och aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (svb). Däremot har vi uteslutit understöds- eller försäkringsföreningar, arbetslöshetskassor, avkastningsstiftelser och organisationer som arbetar med finans- och försäkringsverksamhet.

³ Statistiska centralbyrån har sedan 2012 i uppdrag att årligen tillhandahålla en population över privata utförare av kommunal/landstingskommunal verksamhet. Det rör sig om vinstdrivande och ideella organisationer inom skola, vård och omsorg som har utfört tjänster för ett tröskelvärde på minst 100 000 kronor för kommuner och ett tröskelvärde på minst 250 000 kronor för landsting. Sedan 2013 är det obligatoriskt för kommuner och landsting att rapportera in dessa uppgifter till SCB.

⁴ Organisationer kan ha flera verksamhetsinriktningar. Här har vi valt dem som haft social omsorg eller flyktingmottagning som huvudsaklig verksamhetsinriktning.

⁵ *International Classification of Non Profit Organisations* – FN:s statistiksystem för satelliträkenskaper om icke-vinstdrivande organisationer.

⁶ Oavsett från vilket steg i urvalsprocessen organisationen är tagen.

⁷ Detta är möjligt då antalet utförare av välfärdsaktörer inom de valda verksamhetsområdena är tillräckligt litet för att kunna hanteras inom ramen för vårt uppdrag.

⁸ Inga anställda, 1–4 anställda, fler än 5 anställda.

⁹ Upp till 100 medlemmar, 101–500 medlemmar, fler än 501 medlemmar.

¹⁰ Storstadsregioner, större högskoleorter, övriga större kommuner, kommuner med färre än 25 000 invånare.

¹¹ Här utgick vi från påståendena *Att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor i befolkningen* och *Att underlätta för människor att göra frivilliga/ideella arbetsinsatser för att hjälpa andra människor*. Brytpunkten sattes till 4 på en 7-gradig skala där 4 gjorde att organisationen kom med i kategorin.

¹² Här valde vi *Att påverka människors åsikter eller beteende i någon riktning* och *Att påverka politiska beslut inom något område*. Brytpunkten sattes till 4 på en 7-gradig skala där 4 gjorde att organisationen kom med i kategorin.

¹³ LMA står för lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande.

¹⁴ I enkäten använder vi termen volontär då den ofta förekommit i medierna i samband med att många människor sökt skydd i Sverige. Av det civila samhället själva tycks dock uttrycken ideella och frivilliga vara vanligare, varför vi valt att använda dessa termer i den här rapporten.

Bilaga 1

Förutsättningar och villkor för ideella organisationer 2015 med fokus på sociala frågor och arbete kring nyanlända och asylsökande

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ansvarar för att det finns samlad kunskap om ideella organisationer som föreningar och även idéburna företag i Sverige. Vi genomför denna undersökning för att belysa hur organisationers er på sina förutsättningar. I år vill vi särskilt hämta in uppgifter som ger Sveriges regering underlag för beslut som kan förbättra villkoren för det civila samhällets organisationer att arbeta med nyanlända och asylsökande.

Alla svar är viktiga och kan bidra till förbättrade villkor för er organisation!

Undersökningen är en viktig grund för att kunna förbättra villkoren för aktörer i det civila samhället och arbetet inom stat, kommuner samt regioner och landsting. Dina svar är mycket värdefulla för detta arbete. Undersökningens resultat redovisas för Sveriges regering i juni 2016 och kan i slutänden bidra till politiska beslut som gör det lättare för ideella organisationer att bedriva sin verksamhet. Det är frivilligt att delta i undersökningen, men svaren från din organisation är mycket viktiga för att resultaten ska bli tillförlitliga.

Del A handlar om villkor för din organisation som helhet (sida 1–6). Del B handlar specifikt om villkoren för din organisation om ni arbetar med nyanlända och asylsökande (sida 7–9). Frågorna avser er verksamhet 2015.

Enkäten riktad till organisationer som arbetar med omsorg, hälsa och flyktingmottagande

Vi har skickat enkäten till ett slumpmässigt urval av ideella organisationer och dotterbolag till dem. Vi har valt organisationer som arbetar med omsorg, hälsa och flyktingmottagande. Enkäten är riktad till den organisation som står på adressetiketten. Den tar uppskattningsvis 10 minuter att besvara. Om du själv har svårt att svara kan du ge enkäten till någon annan person i din organisation som har god kunskap om er verksamhet. Det finns en stor variation bland dem som får enkäten så det kan hända att vissa frågor inte upplevs relevanta för den organisation som du representerar. Vi vill ändå be dig att svara så gott det går.

Anonymitet och hantering av enkätmaterial

Urvalet till undersökningen har tagits fram av Statistiska centralbyrån (SCB) som genomför utskicket av enkäterna och eventuella påminnelser. Ert enkätsvar skickas i bifogat svarskuvertet till SKOP som registrerar svaren. SCB kommer sedan med hjälp av löpnumret komplettera ert enkätsvar med uppgifter om organisationens juridiska form, säteskommun, verksamhetsområde, branschkod och uppgift om antal anställda (storleksklass) innan materialet lämnas till Myndigheten

för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). När MUCF analyserar materialet kommer dock kopplingen till den enskilda organisationen att vara borttagen. Genom att skicka in enkätsvaret godkänner ni behandlingen av uppgifterna.

Förutom vid MUCF kan uppgifterna som hör till undersökningen komma att användas av forskare och andra myndigheter för statistik- och forskningsändamål. Sådan forskning och statistikverksamhet omfattas också av statistiksekretess (enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)).

Sista svarsdag och redovisning

Vi är mycket tacksamma om du svarar på frågorna och skickar in enkäten i det portofria svarskuvertet senast den 21 mars 2016. Resultatet redovisas i form av övergripande tabeller och diagram. Ingen kommer att veta hur just din organisation har svarat. Vid frågor om undersökningen, kontakta Julia Grosse på Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Om den organisation som enkäten har adresserats till har upphört eller inte är aktiv ber vi dig att kontakta SCB på tel 019-17 69 30. Vänligen kontakta även SCB om du inte vill delta i undersökningen och inte få påminnelse.

Ett stort tack på förhand för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Julia Grosse

Undersökningsledare
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
julia.grosse@mucf.se, tel.: 08-566 219 87

Maria Bing

Statistiker
SKOP
mia.bing@skop.se, tel.: 08-587 978 23

A. Frågor om din organisation som helhet

1. Organisationer kan ha olika inriktningar eller syften med sin verksamhet. Hur väl stämmer, enligt din uppfattning, följande påståenden in på den organisation som du representerar?

Ett viktigt syfte för den organisation jag representerar är...

Markera med ett kryss för varje rad.

	Stämmer mycket dåligt 1	Stämmer ganska dåligt 2	Stämmer ganska bra 3	Stämmer mycket bra 4
Att underlätta eller möjliggöra utövandet av ett fritidsintresse eller en hobby	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att förbättra livsvillkoren för våra medlemmar	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att förbättra livsvillkoren för en viss grupp människor i befolkningen (utöver medlemmar)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att påverka människors åsikter eller beteende i någon riktning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att verka för medlemmarnas eller ägarnas ekonomiska intresse	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att främja sociala relationer mellan människor	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att underlätta eller möjliggöra utövandet av religion eller livsåskådning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att förbättra livsvillkoren för asylsökande eller nyanlända	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att påverka politiska beslut inom något område	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att underlätta eller möjliggöra människors organisering i föreningar och organisationer	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att understödja eller möjliggöra en viss livsstil eller identitet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att underlätta för människor att göra frivilliga/ideella arbetsinsatser för att hjälpa andra människor	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män i samhället	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att underlätta människors etablering på arbetsmarknaden	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att bedriva en verksamhet som tar ett socialt och miljömässigt ansvar	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Annat viktigt syfte: _____

2. Om din organisation har medlemmar, ungefär hur många enskilda personer är medlemmar i den organisation du tillhör?

Med medlemmar avser vi medlemmar som finns i ett medlemsregister eller motsvarande.

Ange antal: _____

3. Vilken typ av medlemmar har den organisation du tillhör?

Markera endast ett svarsalternativ.

- 1 Enskilda personer
- 2 Inga enskilda personer bara andra föreningar/organisationer
- 3 Både enskilda personer och föreningar/organisationer är medlemmar
- 4 Vi har inga medlemmar

Lagar, regler och ekonomi

4. Hur väl stämmer, enligt din uppfattning, följande påståenden in på den organisation som du representerar?

Markera med ett kryss för varje rad.

	Stämmer mycket dåligt 1	Stämmer ganska dåligt 2	Stämmer varken bra eller dåligt 3	Stämmer ganska bra 4	Stämmer mycket bra 5
Vi har under det senaste året haft <i>ekonomiska förutsättningar</i> att genomföra vår kärnverksamhet.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Vi har under det senaste året haft <i>ekonomiska förutsättningar</i> att utveckla verksamheten på det sätt vi önskat.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Det finns <i>lagar eller regler</i> som försvårar för oss att bedriva vår kärnverksamhet.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Det finns <i>lagar eller regler</i> som försvårar för oss att utveckla verksamheten på det sätt vi önskar.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

5. Hur anser du att förutsättningarna för den organisation du representerar att bedriva sin verksamhet har förändrats under de senaste tre åren?

Markera med ett kryss för varje rad.

	Försämrats mycket 1	Försämrats något 2	Varit oför- ändrad/e 3	Förbättrats något 4	Förbättrats mycket 5	Vet inte 6
Under de senaste tre åren har min organisations <i>ekonomi</i> ...	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Under de tre senaste åren har <i>lagar eller regler</i> som påverkar min organisation...	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

6. Vilka var de tre största inkomstkällorna för din organisation under 2015?

Läs igenom alla alternativ. Markera sedan med ett kryss i varje kolumn, totalt tre kryss.

	Största incomstkällan 1	Näst största incomstkällan 2	Tredje största incomstkällan 3
Medlemsavgifter (räkna inte med begravningsavgift om ni är ett trossamfund)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Avkastning på eget kapital/finansiella intäkter	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Övrig försäljning av varor och tjänster (inklusive lotterier, deltagaravgifter och uthyrning av lokaler/fastigheter)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Transfereringar från huvudman eller paraplyorganisation (inklusive omfördelningssystem mellan organisationer)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Offentligt upphandlad verksamhet (inklusive aktiviteter inom ramen för LOV, lagen om valfrihetssystem)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Annan ersättning för utförande av <i>uppdrag</i> åt kommun, stat eller region/landsting (t.ex. uppdragsersättning)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Bidrag för <i>verksamheten</i> från kommun, stat eller region/landsting (t.ex. organisations-, verksamhetsbidrag eller aktivitetsstöd)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Bidrag för att driva <i>projekt</i> från kommun, stat eller region/landsting	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Bidrag för lokal eller anläggning	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Bidrag från någon av EU:s fonder eller annat EU-organ	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Gåvor från enskilda personer (donationer/insamling)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Sponsring eller gåvor (från företag/näringslivet)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Bidrag från icke-statliga fonder eller stiftelser	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Inkomst från finansörer utomlands (enskilda individer eller organisationer)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Annan inkomstkälla	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

Annan (ange vilken): _____

7. I vilken utsträckning skulle du säga att din organisation i nuläget är beroende av offentliga medel (t.ex. bidrag eller stöd från stat, region eller kommun) för att...

Markera med ett kryss för varje rad.

	Inte alls 1	I ganska liten utsträckning 2	I viss utsträckning 3	I ganska stor utsträckning 4	I mycket stor utsträckning 5
Bedriva sin kärnverksamhet?	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Utveckla/förbättra verksamheten?	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

8. Organisationer kan arbeta på uppdrag av stat, region eller kommun genom att få ersättning för utförandet av tjänster.

Hur stor eller liten del av verksamheten i din organisation bedrivs på uppdrag av stat, region eller kommun?

Markera med ett kryss för varje rad.

	Ingen del alls 1	En mindre del 2	Ungefär hälften 3	En övervägande del 4	Hela verksamheten 5
Staten (t.ex. nationella myndigheter, Länsstyrelsen)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Region (t.ex. regioner, kommunförbund, landsting)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Kommun (t.ex. kommunal förvaltning eller nämnd)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

9. Om den organisation du representerar har bedrivit verksamhet på uppdrag av stat, region eller kommun under det senaste året...

I vilken utsträckning anser du att samarbetet har begränsat organisationens självständighet och oberoende? (t.ex. när det gäller att fritt uttrycka åsikter eller framföra kritik)

Inte alls 1	I ganska liten utsträckning 2	I viss utsträckning 3	I ganska stor utsträckning 4	I mycket stor utsträckning 5	Vi har inte haft något sådant uppdrag under året 6
<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

Kontakt och dialog med offentliga aktörer

Kontakt med kommuner

10. Vilka former av träffar, konsultationer eller samråd har den organisation som du representerar haft med kommun/er under 2015?

Flera alternativ får markeras.

- 1 Remissinstans
- 1 Deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande
- 1 Medverkan i en utredning eller kommunal ärendehantering (t.ex. samråd)
- 1 Samarbete i projekt
- 1 Uppvakning (möte som er organisation tagit initiativ till)
- 1 Tjänsteman eller politiker har tagit kontakt med oss för att rådgöra i någon fråga
- 1 Dialog kring verksamhet vår organisation genomför på uppdrag av kommunen
- 1 Förfrågan om vår organisation vill genomföra verksamhet på uppdrag av kommunen (ex. genom upphandling)
- 1 Annan form (ange): _____
- 1 **Nej**, ingen träff, konsultation eller samråd alls

Kontakt med regioner, kommunförbund eller landsting

11. Vilka former av träffar, konsultationer eller samråd har den organisation som du representerar haft med regioner, kommunförbund eller landsting under 2015?

Flera alternativ får markeras.

- 1 Remissinstans
- 1 Deltagande i råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande
- 1 Medverkan i en utredning eller kommunal ärendehantering (t.ex. samråd)
- 1 Samarbete i projekt
- 1 Uppvakning (möte som er organisation tagit initiativ till)
- 1 Tjänsteman eller politiker har tagit kontakt med oss för att rådgöra i någon fråga
- 1 Dialog kring verksamhet vår organisation genomförd på uppdrag från regional nivå
- 1 Förfrågan om vår organisation vill genomföra verksamhet på uppdrag från regional nivå (ex. genom upphandling)
- 1 Annan form (ange): _____
- 1 **Nej**, ingen träff, konsultation eller samråd alls

Kontakt med statliga aktörer

12. Vilka former av träffar, konsultationer eller samråd har den organisation som du representerar haft med regioner, kommunförbund eller landsting under 2015?

Flera alternativ får markeras.

- 1 Remissinstans
- 1 Deltagande i regeringens råd, delegation eller referensgrupp
- 1 Deltagande i en statlig myndighets råd, delegation eller referensgrupp
- 1 Medverkan i en statlig utredning eller kommitté
- 1 Samarbete i projekt
- 1 Uppvaktning (möte som er organisation tagit initiativ till)
- 1 Tjänsteman eller politiker har tagit kontakt med oss för att rådgöra i någon fråga
- 1 Dialog kring verksamhet vår organisation genomför på uppdrag av regeringen eller statliga myndigheter
- 1 Förfrågan om vår organisation vill genomföra verksamhet på uppdrag av regeringen eller statliga myndigheter (ex. genom upphandling)
- 1 Annan form (ange): _____
- 1 **Nej**, ingen träff, konsultation eller samråd alls

Kunskap och samarbetsklimat

13. I vilken utsträckning anser du att de tjänstemän från stat, region eller kommun som din organisation möter har kunskap om organisationens villkor och förutsättningar?

Markera med ett kryss för varje rad.

	I mycket liten utsträckning 1	I ganska liten utsträckning 2	I viss utsträckning 3	I ganska stor utsträckning 4	I mycket stor utsträckning 5	Inte aktuellt/ inga kontakter 6
Statliga tjänstemän	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Regionala tjänstemän (region, kommunförbund, landsting)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Kommunala tjänstemän	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

14. I vilken utsträckning anser du att de tjänstemän som din organisation möter bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog mellan er organisation och deras egen förvaltning?

Markera med ett kryss för varje rad.

	I mycket liten utsträckning 1	I ganska liten utsträckning 2	I viss utsträckning 3	I ganska stor utsträckning 4	I mycket stor utsträckning 5	Inte aktuellt/ inga kontakter 6
Statliga tjänstemän	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Regionala tjänstemän (region, kommunförbund, landsting)	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Kommunala tjänstemän	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

B. Fördjupning om arbete med nyanlända och asylsökande

Frågorna på dessa tre sidor gäller särskilt mottagandet av nyanlända och asylsökande under 2015. Vi vill att du svarar på dem även om detta inte är en del av er huvudsakliga verksamhet. Med asylsökande avses de som väntar på beslut om asyl, och med nyanlända avses personer som har fått uppehållstillstånd i Sverige. En person är nyanländ under tiden personen omfattas av lagen om etableringsinsatser, det vill säga två till tre år.

15. Har din organisation under 2015 genomfört någon av följande insatser i Sverige?

Flera alternativ får markeras.

- 1 Tillfälligt eller akut boende för nyanlända eller asylsökande på ert eget initiativ
- 1 Boende för nyanlända på uppdrag/upphandlade av en kommun eller flera kommuner
- 1 Boende för asylsökande på uppdrag/upphandlade av Migrationsverket
- 1 Akut flyktingmottagande (t.ex. insatser vid järnvägsstationer, flygplatser, hjälp till ankommande att få kläder, mat, transporter)
- 1 Vård eller social omsorg för nyanlända och asylsökande (t.ex. traumabehandling, mobil asylhälsa)
- 1 Juridisk hjälp eller rådgivning till nyanlända och asylsökande
- 1 Tolkjänster
- 1 Språkcaféer eller läxläsning för unga eller vuxna
- 1 Deltagande i kommunens samhällsintroduktion för nyanlända
- 1 Praktikplats för nyanlända
- 1 Arbetsstillfällen för nyanlända (t.ex. nystartsjobb eller instegsjobb för nyanlända med ekonomiskt stöd från Arbetsförmedlingen)
- 1 Integrationsprojekt eller verksamhet som syftar till att hjälpa nyanlända och asylsökande till utbildning eller arbete utanför er organisations regi
- 1 Integrationsprojekt eller verksamhet som syftar till att hjälpa nyanlända och asylsökande till fritidsaktiviteter (t.ex. föreningslivets aktiviteter eller det kommunala kultur- och fritidsutbudet)
- 1 Verksamhet (t.ex. mötesplatser, nätverk) som syftar till att skapa kontakter mellan unga nyanlända och unga som redan lever och verkar i det svenska samhället
- 1 Särskilda insatser för att värva nyanlända som medlemmar i vår egen organisation
- 1 Samordning av volontärer från olika organisationer
- 1 Medverkan i kommunal frivillig resursgrupp eller i någon annan typ av krisgrupp som innebär strukturerat arbete tillsammans med en kommun som används vid extraordinära händelser.
- 1 Andra viktiga insatser (ange): _____
- 1 **Nej**, vår organisation har inte arbetat med dessa frågor 2015 —————▶ **Gå direkt till fråga 21.**

16. Om din organisation har genomfört några insatser som nämns i fråga 15, hur stor omfattning hade dessa uppskattningsvis 2015?

Om ni har genomfört flera av insatserna, ange den sammanlagda omfattningen. Uppge antalet anställda och volontärer omräknat till antal heltidstjänster.

Antal ur målgruppen organisationen har nått 2015: _____

Antal anställda som arbetat med detta 2015: _____

Antal volontärer som har varit sysselsatta med detta hos er 2015: _____

17. Har din organisation under 2015 haft följande typer av samarbeten kring nyanlända eller asylsökande kring akut flyktingmottagande (t.ex. insatser vid järnvägsstationer, flygplatser, hjälp till ankommande att få kläder, mat, tak över huvudet)?

Markera med ett kryss för varje rad.

	Nej 1	Ja, och det har funnits före hösten 2015 2	Ja, från och med hösten 2015 3
Samarbete med en eller flera <i>andra ideella organisationer</i> kring akut flyktingmottagande.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Samarbete med en eller flera <i>kommuner</i> kring akut flyktingmottagande.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Samarbete med en eller flera <i>regioner, kommunförbund eller landsting</i> kring akut flyktingmottagande.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Samarbete med <i>statliga aktörer</i> (exempelvis Länsstyrelsen, Migrationsverket eller Polisen) kring akut flyktingmottagande.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

18. Har din organisation under 2015 haft följande typer av samarbeten kring nyanlända eller asylsökande som innebär ett långsiktigt gemensamt arbete? Med detta menas arbete som kommer att sträcka sig åtminstone ett år fram i tiden.

Markera med ett kryss för varje rad.

	Nej 1	Ja, och det har funnits före hösten 2015 2	Ja, från och med hösten 2015 3
Samarbete med en eller flera <i>andra ideella organisationer</i> kring långsiktigt arbete.	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Samarbete med en eller flera <i>kommuner</i> kring långsiktigt arbete.	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Samarbete med en eller flera <i>regioner, kommunförbund eller landsting</i> kring långsiktigt arbete.	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Samarbete med <i>statliga aktörer</i> (exempelvis Länsstyrelsen, Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen) kring långsiktigt arbete.	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

19. Enligt din uppfattning, hur bedömer du villkoren för den organisation som du representerar när det gäller arbetet med nyanlända och asylsökande jämfört med villkoren för kommersiella aktörer?

Markera med ett kryss för varje rad.

	Mycket sämre 1	Något sämre 2	Lika bra eller dåliga 3	Något bättre 4	Mycket bättre 5
Villkoren att bedriva verksamheter på uppdrag av <i>kommuner</i> är...	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Villkoren att bedriva verksamheter på uppdrag av <i>Arbetsförmedlingen</i> är...	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Villkoren att bedriva verksamheter på uppdrag av <i>Migrationsverket</i> är...	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

Bilaga 2. Indikatorer

Tabell B2.1 Matchning indikatorer och enkätfrågor

Självständighet och oberoende	Dialog	Kvalitet	Långsiktighet	Öppenhet	Mångfald och insyn
Fråga 6, 7, 8 och 9	Fråga 10, 11, 12 och 13	Fråga 13	Fråga 4, 5 och 6	Fråga 8, 10, 11, 12 och 14	Fråga 1, 4, 5, 10, 11 och 12

Villkor för organisationer med social inriktning

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor 2016

ISBN: 978-91-85933-99-0

projektledare **Julia Grosse**

språkgranskning **Ingrid Bohlin**

omslag **Marcus Westfal**

grafisk form inlaga **Glenn Sundell, Herlin Widerberg AB**

distribution **MUCF**

Box 17801, 118 94 Stockholm

tfn 08-566 219 00

webbplats: www.mucf.se

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällsfrågor

Vi tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Vi ger stöd till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.